Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
PRIIT PIKAMÄE
22 päivänä tammikuuta 2020[1]

**Asia C-114/19 P**

**Euroopan komissio**
**vastaan**

**Danilo Di Bernardo**

Muutoksenhaku – Henkilöstö – Avoin kilpailu – Varallaololuetteloon merkitsemättä jättäminen – Tutkintoa ja vähintään kolmen vuoden työkokemusta koskevat edellytykset – Mahdollisuus täydentää puutteellisia perusteluja tuomioistuimessa – Edellytykset – Kumoamiskanne

## I Johdanto

1. Euroopan komissio vaatii valituksellaan unionin tuomioistuinta kumoamaan unionin yleisen tuomioistuimen 29.11.2018 antaman tuomion Di Bernardo v. komissio (T-811/16, ei julkaistu, EU:T:2018:859; jäljempänä valituksenalainen tuomio), jolla tämä kumosi kokeisiin perustuvan avoimen kilpailun EPSO/AST-SC/03/15 valintalautakunnan 10.8.2016 tekemän päätöksen olla sisällyttämättä Danilo Di Bernardoa varainhoidon tuen alan palkkaluokan SC 1 sihteerien/virkailijoiden varallaololuetteloon (jäljempänä riidanalainen päätös).

2. Käsiteltävä asia tarjoaa unionin tuomioistuimelle tilaisuuden täsmentää oikeuskäytäntöään, joka koskee komission SEUT 296 artiklan toisen kohdan mukaista velvollisuutta esittää riittävät perustelut yksityisiin nähden tekemilleen hallinnollisille päätöksille, erityisesti kilpailujen yhteydessä. Unionin tuomioistuin joutuu ottamaan kantaa myös kysymykseen siitä, onko unionin yleinen tuomioistuin velvollinen ottamaan huomioon lisätiedot, jotka komissio esittää muutoksenhakumenettelyn aikana tällaisten hallinnollisten päätösten perustelujen ”täydentämiseksi”.

## II Asian tausta

3. Tosiseikat, sellaisina kuin ne ilmenevät valituksenalaisesta tuomiosta, voidaan tiivistää seuraavasti.

4. Pääasia koskee edellä mainittua kilpailua, jota koskevan ilmoituksen Euroopan henkilöstövalintatoimisto (EPSO) julkaisi Euroopan unionin virallisessa lehdessä 8.1.2015 (EUVL 2015, C 3 A, s. 1; jäljempänä kilpailuilmoitus).

5. Kilpailuilmoitukseen sisältyy kolme liitettä, joissa määritetään työtehtävät kullakin kilpailuilmoituksessa mainitulla kolmella erikoisalalla eli hallinnon tuen, varainhoidon tuen ja sihteeripalvelujen alalla sekä näihin työtehtäviin vaadittavat tutkinnot ja työkokemus.

1 Alkuperäinen kieli: ranska.

6. Kilpailuilmoituksen II jaksosta, jonka otsikko on ”Työtehtävät”, ilmenee seuraavaa:

”Sihteerit ja virkailijat (tehtäväryhmä AST/SC) suorittavat toimisto- ja sihteeritehtäviä, toimiston hoitoon liittyviä ja muita vastaavia tiettyä itsenäisyyttä edellyttäviä tehtäviä. Kyseisiin erikoisaloihin liittyviä tehtäviä kuvataan liitteissä.”

7. Kilpailuilmoituksen liitteessä II olevassa 1 kohdassa, jonka otsikko on ”Tehtävänkuvaus”, kuvataan kilpailun läpäisseille hakijoille varainhoidon tuen alalla annettavat työtehtävät. Siinä todetaan seuraavaa:

”EU:n toimielimet hakevat henkilöstöä tukitehtäviin talousarvion ja varainhoidon aloilla.

Kyseessä on varainhoidon tukihenkilön toimi. Tukihenkilöt tarjoavat varainhoidon hallinnollisia tukipalveluja toimielinten osastoissa tai yksiköissä.

Tehtävät vaihtelevat, ja niihin voivat kuulua muun muassa seuraavat:

– talousarvion toteuttamiseen liittyvien asiakirjojen käsittely voimassa olevien varainhoitosäännösten mukaisesti (tarjouspyyntöjen hallinnollinen seuranta, sopimusten valmistelu, niihin liittyvien toimien seuranta jne.)

– kirjanpito

– laskujen tarkistaminen

– tilien perustana olevien toimien kirjaaminen ja niiden hyväksynnän seuraaminen (maksusitoumusehdotukset, maksumääräykset, takaisinperintämääräykset, sopimuksiin ja toimeksisaajiin liittyvät tiedot jne.)

– laskutuksen hoitaminen ja perintätoimien aikatauluista huolehtiminen

– varainhoitoon liittyvien asioiden, mukaan lukien kirjeenvaihdon, käsittely, organisointi ja arkistointi.

Tehtävien hoitaminen edellyttää perusteellista tietoteknisten välineiden, kuten tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta- ja kirjanpito-ohjelmien, tuntemusta.”

8. Kilpailuilmoituksen III jaksossa määritetään edellytykset kilpailuun osallistumiselle. Kilpailuilmoituksen III jakson 1 kohdassa mainittujen yleisten edellytysten lisäksi saman jakson 2 kohdassa, johon sisältyy viittaus vastaaviin liitteisiin, mainitaan tiettyjä erityisiä kilpailuun osallistumiselle asetettuja edellytyksiä, jotka koskevat muun muassa työkokemusta.

9. Varainhoidon tuen alalla vaadittavia tutkintoja koskeviin edellytyksiin, jotka mainitaan kilpailuilmoituksen liitteessä II olevassa 2 kohdassa, sisältyy muun muassa ”ylemmän perusasteen ja keskiasteen koulutuksen suorittamisesta annettu tutkintotodistus, joka antaa oikeuden keskiasteen jälkeiseen koulutukseen, sekä sen jälkeen hankittu vähintään kolmen vuoden pituinen työkokemus pääasiassa työtehtäviin liittyvältä alalta”.

10. Kilpailuilmoituksen VI jakson, jonka otsikko on ”Hakijoiden ilmoittamien tietojen tarkistaminen”, ensimmäisessä ja kolmannessa kohdassa täsmennetään seuraavaa:

”Arvioinnin päätyttyä tarkistetaan hakijoiden sähköisessä hakemuksessa ilmoittamien tietojen oikeellisuus heiltä saatujen todistusasiakirjojen avulla. Yleisten edellytysten täyttymisen tarkistaa EPSO ja erityisten edellytysten täyttymisen valintalautakunta.

– –

Jos tarkastuksessa käy ilmi, että todistusasiakirjat eivät vastaa hakijan sähköisessä hakulomakkeessa ilmoittamia tietoja, hakija suljetaan kilpailusta.”

11. Vastapuolena oleva Di Bernardo ilmoittautui 21.1.2015 hakijaksi riidanalaiseen kilpailuun erikoisalanaan varainhoidon tuki.

12. Di Bernardo osallistui kilpailuilmoituksessa mainittuihin alkukarsinta- ja arviointivaiheen kokeisiin ja toimitti vaadittavat tutkinto- ja työtodistukset, sellaisina kuin ne määriteltiin kilpailuilmoituksen V jakson 1 kohdassa.

13. EPSO ilmoitti Di Bernardolle 14.9.2015 päivätyllä sähköpostiviestillä, että valintalautakunta toivoi lisätietoja hänen hakemuksen 2, 5 ja 6 kohdassa mainitsemastaan työkokemuksesta. Valintalautakunta pyysi toimittamaan erityisesti hänen edellisten työnantajien kanssa allekirjoittamansa työsopimusasiakirjat, joissa selostetaan yksityiskohtaisesti Di Bernardon kyseisissä työsuhteissa hoitamat tehtävät, sekä jäljennökset työtodistuksista, joista ilmenevät selvästi näiden työsopimusten alkamis- ja päättymisajankohdat.

14. Di Bernardo lähetti 15.9.2015 päivätyllä sähköpostiviestillä lisää hakemuksensa 2, 5 ja 6 kohtaa koskevia todistusasiakirjoja.

15. EPSO vastasi Di Bernardolle 17.9.2015 päivätyllä sähköpostiviestillä, että valintalautakunta ”pyysi toimittamaan hakemuksen 2, 5 ja 6 kohtaan yksityiskohtaiset työntehtävien kuvaukset, joissa on työnantajan allekirjoitus”.

16. Di Bernardo ilmoitti 18.9.2015 päivätyllä sähköpostiviestillä, ettei hänellä ollut esittää tällaisia kuvauksia hakemuksensa 5 ja 6 kohtaan. Hän täsmensi, että italialainen yritys, jonka palveluksessa hän oli ollut, oli lopettanut toimintansa ja ettei hän siten voinut toimittaa näitä asiakirjoja. Sen sijaan Di Bernardo toimitti jäljennöksen kansallisesta virka- ja työehtosopimuksesta (contratto collettivo nazionale di lavoro), johon sisältyi virallinen kuvaus erilaisiin työsopimuksiin, kuten hänen omaansa, liittyvistä työtehtävistä, kaksi tämän italialaisen yrityksen lähettämää kirjettä sekä sen kanssa tekemänsä työsopimuksen.

17. Di Bernardo toimitti toisella 18.9.2015 päivätyllä sähköpostiviestillä EPSOlle yksityiskohtaisen kuvauksen työtehtävistään, jotka koskivat hakemuksen 2 kohdassa mainittua työkokemusta.

18. EPSO ilmoitti 27.10.2015 päivätyllä kirjeellä päätöksestään olla merkitsemättä Di Bernardoa kilpailun läpäisseiden hakijoiden luetteloon, koska hän ei täyttänyt kaikkia kilpailuilmoituksen liitteessä II mainittuja kelpoisuusedellytyksiä. Se mainitsi erityisesti, että Di Bernardon hakemuksensa 1–7 kohdassa mainitsema työkokemus ei täyttänyt vaatimusta vähintään kolmen vuoden pituisesta työkokemuksesta pääasiassa varainhoidon tuen työtehtäviin liittyvältä alalta, sellaisena kuin tämä vaatimus määriteltiin kilpailuilmoituksen liitteessä II olevassa 2 kohdassa.

19. Di Bernardo esitti 4.11.2015 päivätyllä sähköpostiviestillä uudelleentarkastelupyynnön valintalautakunnan päätöksestä.

20. Yli viisi kuukautta uudelleentarkastelupyynnön esittämisen jälkeen Di Bernardo otti 6.4.2016 päivätyllä sähköpostiviestillä yhteyttä EPSOon tiedustellakseen, mihin vaiheeseen sen käsittely oli edennyt.

21. EPSO ilmoitti Di Bernardolle 8.4.2016 päivätyllä sähköpostiviestillä, että uudelleentarkastelumenettely oli yhä kesken.

22. EPSO vastasi Di Bernardon esittämään uudelleentarkastelupyyntöön 8.7.2016.

23. Di Bernardo huomautti EPSOlle 14.7.2016 päivätyllä sähköpostiviestillä, että 8.7.2016 annettu vastaus ei selvästikään vastannut hänen tosiasiallista tilannettaan.

24. Valintalautakunta vahvisti Di Bernardolle 10.8.2016 päivätyllä kirjeellä, että hänen asiassaan oli tapahtunut hallinnollinen virhe, joka oli johtanut 8.7.2016 päivätyn vastauksen lähettämiseen, ja ilmoitti, että uudelleentarkastelupyynnön perusteella tehtynä valintalautakunnan päätöksenä, jolla tämä vahvisti alkuperäisen päätöksensä olla merkitsemättä Di Bernardoa kilpailun läpäisseiden hakijoiden luetteloon, oli pidettävä kyseistä kirjettä eli 10.8.2016 päivättyä kirjettä.

25. Riidanalaisella päätöksellä valintalautakunta ilmoitti Di Bernardolle, että se oli uudelleentarkastelun jälkeen päättänyt vahvistaa 27.10.2015 päivätyllä kirjeellä ilmoitetun päätöksen. Se huomautti, että se oli ennen työnsä aloittamista määrittänyt tietyt valintaperusteet arvioidakseen, vastasivatko hakijoiden koulutus ja työkokemus täytettävien toimien edellyttämiä pätevyysvaatimuksia. Valintalautakunta täsmensi Di Bernardolle, että ”[se oli] hänen hakemuksen 2, 5 ja 6 kohdassa mainitusta työkokemuksesta esittämänsä todistukset tutkittuaan todennut, etteivät nämä asiakirjat vahvistaneet, että hänen työkokemuksensa oli kertynyt pääasiassa kyseisiin työntehtäviin liittyvältä alalta, kuten kilpailuilmoituksessa edellytettiin”.

## III Asian käsittely unionin yleisessä tuomioistuimessa ja valituksenalainen tuomio

26. Di Bernardo nosti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 18.11.2016 toimittamallaan kannekirjelmällä kanteen, jossa vaadittiin riidanalaisen päätöksen kumoamista, hänelle aiheutuneen vahingon korvaamista ja komission velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

27. Komissio vaati 3.2.2017 toimittamassaan vastineessa, että kanne hylätään ja että Di Bernardo velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

28. Unionin yleinen tuomioistuin kumosi Di Bernardon hakemuksen hylkäämisestä tehdyn päätöksen 29.11.2018 antamallaan tuomiolla perustelujen puutteellisuuden takia ja hylkäsi muut kannekirjelmässä esitetyt vaatimukset.

29. Valituslautakunnan päätöksestä nostamansa kanteen tueksi Di Bernardo esitti kaksi kanneperustetta, joista ensimmäinen koski päätöksessä tehtyjä ilmeisiä arviointivirheitä ja toinen perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä erityisesti sillä perusteella, että Di Bernardolle ei koskaan ilmoitettu valintaperusteita, joita valintalautakunta käytti arvioidessaan sitä, täyttivätkö hakijat kilpailuun osallistumiselle asetetun riidanalaisen edellytyksen.

30. Unionin yleinen tuomioistuin aloitti tarkastelunsa tutkimalla toisen kanneperusteen, koska se katsoi ensimmäisen kanneperusteen tutkimisen edellyttävän sitä, että riidanalaisen päätöksen perustelut ovat riittävät.

31. Unionin yleinen tuomioistuin muistutti valituksenalaisen tuomion 35 kohdassa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan asianosaiselle vastaisen päätöksen perusteluvelvollisuuden tarkoituksena on yhtäältä antaa asianosaiselle riittävät tiedot sen arvioimiseksi, onko päätös perusteltu vai onko siinä sellainen virhe, jonka nojalla sen laillisuus voidaan riitauttaa, ja toisaalta antaa tuomioistuimelle mahdollisuus tutkia riidanalaisen päätöksen laillisuus.

32. Unionin yleinen tuomioistuin myös muistutti valituksenalaisen tuomion 37 ja 38 kohdassa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan hallintoviranomaisella on oikeus toimittaa käsittelyn aikana lisätietoja ja täyttää siten perusteluvelvollisuutensa vain, jos riidanalaiseen päätökseen sisältyy ennen kanteen nostamista ainakin perustelujen alku. Käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin

katsoi, että Di Bernardolle ennen kanteen nostamista esitetyt riidanalaisen päätöksen perustelut eivät olleet riittävät eivätkä myöskään puuttuneet täysin, ja totesi, että ne ”puuttuivat lähes täysin”. Se katsoi, että perustelujen ”lähes täydellistä puuttumista” sen paremmin kuin perustelujen täydellistäkään puuttumista ei voida korjata toimittamalla perusteluja kanteen nostamisen jälkeen.

33. Varallaololuetteloon merkitsemättä jättämisestä tehdyn päätöksen sisällöstä, sellaisena kuin se on täydennettynä valintalautakunnan uudelleentarkastelua koskevassa päätöksessä esittämillä seikoilla, valituksenalaisen tuomion 41–45 kohdassa tekemässään analyysissa unionin yleinen tuomioistuin totesi, että valintalautakunta oli perustellut hyvin lyhytsanaisesti riidanalaisen päätöksen, jolla Di Bernardon esittämä uudelleentarkastelupyyntö oli hylätty. Tähän oli syynä paitsi se, ettei hakijoiden valintaperusteiden sisältöä ollut täsmennetty, myös se, että valintalautakunta oli ainoastaan todennut Di Bernardon hakemuksen kolmesta kohdasta eli sen 2, 5 ja 6 kohdasta, että ne eivät olleet tarkoituksenmukaisia, antamatta mitään hyödyllisiä tietoja hakemuksen muista osista.

34. Vastauksena väitteeseen siitä, että valintalautakunnan työmäärän huomioon ottaen Di Bernardo olisi voinut yksinkertaisesti pyytää siltä tapauskohtaisia lisäselityksiä, unionin yleinen tuomioistuin muistutti valituksenalaisen tuomion 46 ja 47 kohdassa, että kun otettiin huomioon, missä kilpailun vaiheessa riidanalainen päätös oli tehty, valintalautakunnan ei voitu pätevästi väittää olleen tilanteessa, jossa se saattoi perustella hakemuksen hylkäämispäätöksen lyhytsanaisesti.

35. Tämän jälkeen unionin yleinen tuomioistuin tarkasteli valituksenalaisen tuomion 49 ja 50 kohdassa uudelleentarkastelupyynnön sisältöä ja totesi muistutettuaan ensin sen sisällöstä, että valintalautakunta ei voinut jättää antamatta Di Bernardolle ensimmäisessä asteessa täsmällisiä selityksiä pelkästään sillä perusteella, että hän ei ollut nimenomaisesti pyytänyt tapauskohtaisia selityksiä. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että koska valintaperusteet, joiden perusteella tapauskohtaisia selityksiä koskeva pyyntö olisi lähtökohtaisesti pitänyt esittää, eivät olleet Di Bernardon tiedossa, sen johtopäätöksen riitauttaminen, johon valintalautakunta oli päätynyt Di Bernardon hakemuksen hylkäämisestä ensimmäisessä asteessa tekemässään päätöksessä, riitti joka tapauksessa jo yksinään sen toteamiseksi, että hakija oli pyytänyt tapauskohtaisia selityksiä.

36. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 51 kohdassa, että riidanalainen päätös oli virheellinen, koska sen perustelut olivat puutteelliset siitä syystä, että päätöksessä ei ollut riittäviä tietoja, jotta yhtäältä Di Bernardo olisi kyennyt ymmärtämään sen perustelut ja arvioimaan sen lainmukaisuuden ja jotta toisaalta unionin tuomioistuin olisi voinut valvoa sen lainmukaisuutta. Unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että kannekirjelmän jättämisajankohtana Di Bernardo ei ollut tietoinen syistä, joiden vuoksi valintalautakunta oli päätynyt riidanalaiseen päätökseen, eikä myöskään jälkimmäisen käyttämästä menetelmästä.

37. Unionin yleinen tuomioistuin sovelsi valituksenalaisen tuomion 53 kohdassa oikeuskäytäntöä, jonka mukaan riidanalaiseen päätökseen on ennen kanteen nostamista sisällyttävä ainakin perustelujen alku, ja totesi, että riidanalaisen päätöksen perustelut olivat hyvin lyhytsanaiset ja puutteelliset, minkä vuoksi Di Bernardo ei kyennyt ymmärtämään, miksi valintalautakunta oli todennut, ettei hänellä ollut vaadittavaa työkokemusta. Tässä yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin pani merkille, että komissio oli toimittanut riidanalaisen päätöksen lainmukaisuuden arviointiin vaadittavat perustelut vain vähittäin unionin yleisessä tuomioistuimessa käydyn menettelyn aikana. Unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että komissio oli toimittanut valintaperusteet vasta kirjallisen menettelyn edettyä hyvin pitkälle, nimittäin vastauskirjelmän liitteessä, ja tällä tavoin vienyt Di Bernardolta mahdollisuuden esittää väitteensä näiden valintaperusteiden pohjalta. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että valintaperusteet olivat joka tapauksessa välttämättömiä sen arvioimiseksi, oliko valintalautakunta ylittänyt harkintavaltansa rajat arvioidessaan Di Bernardon työkokemusta.

38. Unionin yleinen tuomioistuin yhtyi Di Bernardon näkemykseen, jonka mukaan hän ei voinut tarvittaessa esittää kannekirjelmässään kanneperustetta, jossa väitettäisiin valintalautakunnan jättäneen noudattamatta kilpailuilmoitusta, koska valintaperusteita ei ilmoitettu hänelle hyvissä ajoin. Unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että kilpailuilmoituksen sanamuodosta kävi kuitenkin ilmi, että hallinnon tuen alalta kertynyt työkokemus voitiin lähtökohtaisesti ottaa huomioon tarkoituksenmukaisena työkokemuksena ainakin osittain.

39. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että Di Bernardo oli oikeassa väittäessään, ettei hän voinut tehokkaasti riitauttaa valintalautakunnan tietyistä hakemuksen kohdista tekemää arviointia. Se huomautti, että 27.10.2015 päivätyn kirjeen ja riidanalaisen päätöksen perusteella Di Bernardo ei voinut kohtuudella tietää, oliko valintalautakunta pitänyt tarkoituksenmukaisena ainakin osaa hänen työkokemuksestaan, ja jos oli, niin mitä, kun taas komissio oli kirjelmissään myöntänyt, että Di Bernardolla oli varainhoidon tuen alalta 31 kuukauden työkokemus.

40. Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että toinen kanneperuste oli hyväksyttävä ja riidanalainen päätös kumottava ilman, että Di Bernardon esittämää ensimmäistä kanneperustetta oli tarpeen tutkia.

## IV Asian käsittely unionin tuomioistuimessa ja asianosaisten vaatimukset

41. Komissio teki nyt käsiteltävän valituksen 8.2.2019 päivätyllä kirjelmällä, joka kirjattiin unionin tuomioistuimen kirjaamossa 14.2.2019. Komissio vaatii, että unionin tuomioistuin

– kumoaa valituksenalaisen tuomion

– palauttaa asian unionin yleiseen tuomioistuimeen

– määrää, että ensimmäisessä oikeusasteessa ja muutoksenhakuasteessa aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin.

42. Di Bernardo jätti 24.5.2019 vastineensa, joka kirjattiin unionin tuomioistuimen kirjaamossa 27.5.2019 ja jossa hän vaatii, että unionin tuomioistuin

– hylkää valituksen

– velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

43. Unionin tuomioistuimen presidentti totesi 20.6.2019 tehdyssä päätöksessä, että vastauksen jättäminen ei ole tarpeen.

## V Oikeudellinen arviointi

### *A Alustavat huomautukset*

44. Ennen eri valitusperusteiden tarkastelua on palautettava mieliin, että SEUT 256 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan ja Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 58 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan muutosta voidaan hakea vain oikeuskysymysten osalta. Käsiteltävässä asiassa tämä edellytys täyttyy, koska komissio lähinnä väittää, että unionin yleinen tuomioistuin rikkoi unionin oikeutta, koska se (B) asetti liiallisia vaatimuksia komission tekemien päätösten perustelemiselle ja (C) jätti huomiotta unionin yleisen tuomioistuimen velvollisuuden ottaa viran puolesta huomioon lisätiedot, jotka komissio esittää kumoamismenettelyn aikana tällaisen päätöksen perustelujen ”täydentämiseksi”.

Valitusperusteet tutkitaan samassa järjestyksessä, kuin ne on esitettykin, koska toisen valitusperusteen taustalla oleva oikeuskysymys tulee esiin vain siinä tapauksessa, että olisi vahvistettava unionin yleisen tuomioistuimen arviointi, jonka mukaan riidanalainen päätös ei täytä perusteluvelvollisuuden, sellaisena kuin se vahvistetaan unionin oikeudessa, vaatimuksia.

45. Käsiteltävän asian tosiseikoista, erityisesti Di Bernardon hakemukseen sisältyneistä tiedoista ja niiden merkityksestä riidanalaisen päätöksen tekemisen kannalta, on esitetty hyvin ristiriitaisia arvioita. On kuitenkin pidettävä mielessä, että unionin tuomioistuinten muutoksenhakumenettelyissä noudattaman toimivaltajaon mukaan unionin tuomioistuimen asia ei ole kyseenalaistaa unionin yleisen tuomioistuimen tosiseikoista tekemää arviointia.[2] Arvioinnissa ei myöskään voida muuttaa riita-asian kohdetta käsittelemällä sellaisia muita kysymyksiä, joita siinä ei ole tuotu esiin,[3] esimerkiksi sitä, soveltuvatko EPSOn laatimassa arviointitaulukossa määritetyt kriteerit parhaiden hakijoiden valintaan ja/tai täyttääkö Di Bernardo nämä kriteerit työkokemuksensa perusteella. Näin ollen unionin tuomioistuimen on rajoitettava arviointinsa ainoastaan edellisessä kohdassa mainittuihin oikeuskysymyksiin.

## *B Ensimmäinen valitusperuste*

### *1. Asianosaisten lausumat*

46. Ensimmäisessä valitusperusteessaan komissio väittää, että unionin yleinen tuomioistuin teki valituksenalaisen tuomion 41–53 kohdassa oikeudellisen virheen, kun se määritteli valintalautakunnan perusteluvelvollisuuden laajuutta päätöksessä olla merkitsemättä hakijaa varallaololuetteloon. Unionin yleinen tuomioistuin ei ottanut riittävällä tavalla huomioon riidanalaisen päätöksen taustalla olevia oikeudellisia seikkoja ja tosiseikkoja, vaikka perustelujen riittävyyttä on arvioitava näiden seikkojen eikä pelkästään päätöksen sanamuodon perusteella.

47. Ensinnäkin, valintaperusteilla ei ole perusteluvelvollisuuden kannalta samaa merkitystä, kuin unionin yleinen tuomioistuin väitti niillä olevan valituksenalaisen tuomion 41, 45 ja 50 kohdassa, minkä vahvistaa se, että Di Bernardo ei milloinkaan yrittänyt saada selville näitä valintaperusteita.

48. Toiseksi komission mukaan se, että valintalautakunta mainitsi hylkäämispäätöksessään vain ne Di Bernardon työkokemuksestaan toimittamat todistukset, jotka vastasivat hakemuksen 2, 5 ja 6 kohtaa, ei suinkaan ”tarkoita”, toisin kuin unionin yleinen tuomioistuin valituksenalaisen tuomion 43 kohdassa katsoi, että valintalautakunta piti Di Bernardon hakemuksensa muissa kohdissa mainitsemaa työkokemusta tarkoituksenmukaisena. Di Bernardon hakemuksen hylkääminen merkitsee päinvastoin sitä, että valintalautakunta katsoi, että hän ei sen jälkeen, kun hakemuksen kaikissa seitsemässä kohdassa mainittu työkokemus oli tutkittu, täyttänyt edellytystä 36 kuukauden pituisesta tarkoituksenmukaisesta työkokemuksesta.

49. Kolmanneksi unionin yleinen tuomioistuin totesi virheellisesti valituksenalaisen tuomion 48 kohdassa, että uudelleentarkastelupyynnössä mainittiin, että Di Bernardo ei ollut tietoinen syistä, joiden vuoksi hänen työkokemustaan ei pidetty riittävänä.

2 Tuomio 22.5.2008, Evonik Degussa v. komissio (C-266/06 P, ei julkaistu, EU:C:2008:295, 71 kohta).

3 Tuomio 22.9.2016, Pensa Pharma v. EUIPO (C-442/15 P, ei julkaistu, EU:C:2016:720, 53 kohta).

50. Neljänneksi unionin yleinen tuomioistuin totesi virheellisesti valituksenalaisen tuomion 46 ja 47 kohdassa, että komissio ei voinut vedota oikeuskäytäntöön, jonka mukaan kilpailuissa, joissa hakijoita on paljon, valintalautakunta voi ensi vaiheessa perustella valitsematta jättämisen lyhyesti. Vaikka nimittäin käsiteltävässä asiassa oli kyseessä kilpailu, jossa hakijoita oli paljon, unionin yleisen tuomioistuimen mukaan riidanalaisen päätöksen yksityiskohtainen perusteleminen ei suinkaan olisi aiheuttanut valintalautakunnalle kohtuutonta työkuormaa, kun otettiin huomioon, missä vaiheessa riidanalainen päätös tehtiin.

51. Viidenneksi, toisin kuin unionin yleinen tuomioistuin valituksenalaisen tuomion 50 kohdassa totesi, valintalautakunta ei voi olla velvollinen ilmaisemaan valintaperusteita, jos sen käsiteltäväksi ei ole saatettu tällaista vaatimusta, sillä muuten se loukkaisi valintalautakunnan työskentelyn salassapitoa koskevaa periaatetta.

52. Kuudenneksi, jos katsottaisiin, kuten unionin yleinen tuomioistuin teki valituksenalaisen tuomion 49–51 kohdassa, että Di Bernardon esittämän kaltainen täsmentämätön uudelleentarkastelupyyntö, jossa valintalautakuntaa vaaditaan esittämään yksityiskohtaiset selitykset jokaisesta hakemuksen kohdasta, johtaisi siihen, että todistustaakka kilpailuilmoituksessa edellytetyn työkokemuksen olemassaolosta siirrettäisiin valintalautakunnalle. Tämä todistustaakka kuuluu kuitenkin hakijoille, kuten käy ilmi kilpailuilmoituksesta, jossa mainitaan, että ”hakijoiden sähköisessä hakemuksessa ilmoittamien tietojen oikeellisuus tarkistetaan heiltä saatujen todistusasiakirjojen avulla”.

53. Valituksenalaisen tuomion 53–55 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin sekoitti perusteluvelvoitteen ja perustelujen hyväksyttävyyden, joka koskee päätöksen aineellista lainmukaisuutta. Osoituksena tästä sekaannuksesta komissio pitää sitä, että unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 53 kohdassa, että valintaperusteet olivat välttämättömiä sen arvioimiseksi, oliko valintalautakunta työkokemusta arvioidessaan ”ylittänyt harkintavaltansa rajat”.

54. Vastauksessaan ensimmäiseen valitusperusteeseen Di Bernardo väittää, että unionin yleinen tuomioistuin ei suinkaan laajentanut perusteluvelvollisuutta, kun se katsoi, että riidanalaisesta päätöksestä puuttuivat perustelut ”lähes täysin”.

55. Ensinnäkään komissio ei voi perustellusti väittää, että riidanalainen päätös oli riittävästi perusteltu ennen kanteen nostamista. Päätös olla merkitsemättä hakijaa kilpailun läpäisseiden hakijoiden luetteloon perusteltiin kaavamaisesti, ainoastaan toistamalla sanatarkasti työkokemusta koskeva edellytys. Uudelleentarkastelupyyntöön annettuun vastaukseen sisältynyt lisämaininta siitä, että hakijan toimittamien todistusten perusteella ei voitu vahvistaa, että hänen hakemuksen 2, 5 ja 6 kohdassa mainitsemansa työkokemus oli tarkoituksenmukaista, oli niin ikään riittämätön, koska hakijalle ei ilmoitettu valintaperusteita eikä mitään valintalautakunnan hakemuksen 1, 3, 4 ja 7 kohdassa mainitusta muusta työkokemuksesta tekemään arviointiin liittyviä tietoja.

56. Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin totesi perustellusti, ettei riidanalaisen päätöksen perusteluja ole voitu täydentää ilmoittamalla valintaperusteet, koska ne ilmoitettiin vasta vastauskirjelmässä eli liian myöhäisessä vaiheessa menettelyä, jotta asianosainen olisi voinut vastata menettelyllisen yhdenvertaisuuden periaatteen mukaisesti.

57. Kolmanneksi se, että Di Bernardo ei pyytänyt, että hänelle ilmoitettaisiin valintaperusteet, ei vaikuta mitenkään perustelujen puutteellisuuteen. Toimen antajan vastuulla on nimittäin ilmoittaa päätöksensä perustelut odottamatta, että adressaatti ensin vaatii niitä.

58. Neljänneksi Di Bernardo kiistää komission väitteen, jonka mukaan valintaperusteilla ei ollut ”mitään merkitystä perusteluvelvollisuuden noudattamisen kannalta”. Koska riidanalaisen päätöksen perusteluista ilmenee, että valintalautakunta sovelsi näitä perusteita arvioidakseen, oliko kyseisen henkilön työkokemus tarkoituksenmukaista, mikään ei oikeuttanut sitä jättämään ilmoittamatta niitä hänelle. Lisäksi, toisin kuin komissio väittää, valintalautakunnan työskentelyn salassapitoa koskeva periaate ei mitenkään estänyt valintaperusteiden ilmoittamista.

59. Viidenneksi perustelujen laajuutta on arvioitava myös sen mukaan, miten suuri tarve adressaatilla voi olla selitysten saamiseen. Di Bernardo suljettiin kilpailusta sen jälkeen, kun hän oli läpäissyt kaikki kokeet, mikä tarkoittaa, että hän saattoi vakavasti odottaa, että hänen nimensä on kilpailun läpäisseiden hakijoiden luettelossa. Sen vuoksi hänellä olisi ollut oikeus tietää kilpailusta sulkemisensa täsmälliset syyt. Se, että kilpailuun osallistui paljon hakijoita, on sitä paitsi vain olosuhde, joka oikeuttaa valintalautakunnan ensi vaiheessa perustelemaan päätöksensä lyhyesti. Se ei suinkaan vapauta valintalautakuntaa velvollisuudesta esittää merkitykselliset perustelut, kun sille esitetään, kuten käsiteltävässä tapauksessa, uudelleentarkastelupyyntö. Sitä paitsi komission unionin yleisen tuomioistuimen määräämään prosessinjohtotoimeen antaman vastauksen mukaan vain seitsemän hakijan esittämät uudelleentarkastelupyynnöt hylättiin kilpailun kyseisellä erikoisalalla (varainhoidon tuki). Tässä vaiheessa valintalautakunnan työmäärä ei ollut millään tavalla verrannollinen sen työmäärään ajankohtana, jona sen oli arvioitava kaikkien hakemukset.

60. Kuudenneksi väite, jonka mukaan valintalautakunta tutki yksityiskohtaisesti kaikki hakemuksen kohdat, koskee Di Bernardon hakemuksen arvioinnin tehokkuutta eikä vaikuta kysymykseen siitä, olivatko riidanalaisen päätöksen perustelut riittävät. Asiakirja-aineistoon sisältyvien seikkojen perusteella on myös aihetta epäillä, tutkiko valintalautakunta todella Di Bernardon tilanteen huolellisesti. Yhtäältä valintalautakunta arvioi ensin vahingossa kymmenen kuukautta todellista lyhyemmäksi hänen työkokemuksensa, jonka se katsoi kertyneen osittain työtehtäviin liittyvältä alalta. Toisaalta Di Bernardo muistuttaa, että hänen uudelleentarkastelupyyntöönsä vastattiin vasta yhdeksän kuukautta sen esittämisen jälkeen. Seitsemänneksi komission valituksenalaisen tuomion 54 ja 55 kohdasta esittämät väitteet ovat tehottomia, koska kyse on ylimääräisistä perusteluista.

### *2. Arviointi*

61. Totean, että toisin kuin komissio valituksessaan väittää, ja kuten jäljempänä tässä ratkaisuehdotuksessa selitän, unionin yleinen tuomioistuin otti asianmukaisesti huomioon riidanalaisen päätöksen taustalla olevat oikeudelliset seikat ja tosiseikat arvioidessaan kumoamiskannetta. Unionin yleinen tuomioistuin nimittäin korosti aluksi asianosaiselle vastaisten päätösten perusteluvelvollisuuden merkitystä ja muistutti, että tällä velvollisuudella on kaksi päämäärää, eli mahdollistaa yhtäältä se, että niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt, jotta he voivat puolustaa oikeuksiaan, ja toisaalta se, että unionin tuomioistuimet voivat tutkia kyseisen päätöksen laillisuuden.[4] Unionin yleinen tuomioistuin myös huomautti, että perusteluvelvollisuuden laajuutta ei pidä arvioida pelkästään riidanalaisen päätöksen kannalta vaan sitä on kussakin tapauksessa arvioitava tosiasiallisten olosuhteiden perusteella.[5] Näitä periaatteita ei voida kyseenalaistaa muutoksenhaussa, koska ne perustuvat unionin tuomioistuimen vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön, jonka unionin yleinen tuomioistuin on omaksunut. Sitä, miten unionin yleinen tuomioistuin käsiteltävässä tapauksessa sovelsi unionin oikeutta, on arvioitava näiden periaatteiden valossa.

4 Tuomio 2.10.2003, Thyssen Stahl v. komissio (C-194/99 P, EU:C:2003:527, 144 kohta); tuomio 28.6.2005, Dansk Rørindustri ym. v. komissio (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, EU:C:2005:408, 462 kohta) ja tuomio 28.6.2018, EUIPO v. Puma (C-564/16 P, EU:C:2018:509, 64 kohta).

5 Tuomio 21.6.1984, Lux v. tilintarkastustuomioistuin (69/83, EU:C:1984:225, 36 kohta); tuomio 13.12.1989, Prelle v. komissio (C-169/88, EU:C:1989:640, 9 kohta) ja tuomio 12.11.1996, Ojha v. komissio (C-294/95 P, EU:C:1996:434, 18 kohta).

62. Huomautan, että unionin yleinen tuomioistuin keskittyi riidanalaisen päätöksen perustelujen tutkimiseen ja otti huomioon EPSOn ja Di Bernardon väliset useat yhteydenotot, erityisesti jälkimmäiselle esitetyt pyynnöt toimittaa todistuksia työkokemuksestaan, ja päätteli lopuksi, että perustelut, joihin EPSO vetosi hylätessään hänen hakemuksensa, olivat ”hyvin lyhytsanaiset ja puutteelliset”. Unionin yleinen tuomioistuin tukeutui tässä kohden riidanalaisesta päätöksestä valituksenalaisen tuomion 41–44 kohdassa tekemäänsä yksityiskohtaiseen tarkasteluun. Tämä toteamus pitää mielestäni paikkansa, kun otetaan huomioon, ettei EPSO millään tavoin selittänyt syitä, joiden vuoksi valintalautakunta oli todennut, ettei Di Bernardolla ollut vaadittavaa työkokemusta sihteerin tehtävien hoitamiseen varainhoidon tuen erikoisalalla.

63. Kun otetaan huomioon useat yhteydenotot, joiden tarkoituksena oli tietenkin selvittää, olivatko valintaperusteet täyttyneet, voitiin kohtuullisesti odottaa, että EPSO antaisi tarkempia tietoja perustellakseen päätöksensä olla merkitsemättä Di Bernardoa kilpailun läpäisseiden hakijoiden luetteloon. EPSO kuitenkin ainoastaan ilmoitti hänelle 27.10.2015 päivätyllä kirjeellä, että hänen hakemuksen 1–7 kohdassa mainitsemansa työkokemus ei täyttänyt vaatimusta vähintään kolmen vuoden pituisesta työkokemuksesta pääasiassa varainhoidon tukeen liittyvien työtehtävien alalta, sellaisena kuin tämä vaatimus määritetään kilpailuilmoituksen liitteessä II olevassa 2 kohdassa. EPSO vahvisti päätöksensä 10.8.2016 päivätyllä kirjeellä sen jälkeen, kun Di Bernardo oli esittänyt sille uudelleentarkastelupyynnön, antamatta kuitenkaan tarkempia tietoja asiasta.

64. Mielestäni on selvää, ettei tällainen käytäntö vastaa asianmukaisille perusteluille asetettuja vaatimuksia, koska pelkkä kilpailuilmoitukseen sisältyvien valintaperusteiden toistaminen ei mahdollista sitä, että asianomaiselle selviävät päätöksen syyt ja että hän voi tarvittaessa puolustaa oikeuksiaan.[6] Unionin yleinen tuomioistuin totesikin perustellusti valituksenalaisen tuomion 48 kohdassa, että Di Bernardo ”ei ollut tietoinen syistä, joiden vuoksi hänen työkokemustaan pidettiin riittämättömänä”. EPSOn ja Di Bernardon välisten yhteydenottojen huolellinen tarkastelu vahvistaa tämän päätelmän. Koska Di Bernardo ei ollut tietoinen valintalautakunnan vahvistamista erityisistä valintaperusteista, hän ei kyennyt arvioimaan, oliko valintalautakunta hänen tapauksessaan soveltanut niitä oikein, ja erityisesti, oliko näillä perusteilla rajoitettu lainvastaisesti kilpailuilmoituksen kehystä. Unionin yleinen tuomioistuin ei siten tehnyt virhettä, kun se totesi, että Di Bernardon puolustautumismahdollisuuksia oli rajoitettu.

65. Katson kuitenkin, että kyseinen käytäntö on esteenä myös sille, että unionin tuomioistuimet – jotka saavat tiedon menettelyn yksityiskohdista vasta oikeudenkäynnissä, ja silloinkin ainoastaan asianosaisten toimittamien tietojen perusteella – voivat valvoa kyseisen päätöksen lainmukaisuutta. Käsittelen kysymystä siitä, onko perustelujen puutteellisuus menettelyvirhe, joka voidaan kuitenkin korjata oikeudenkäyntimenettelyn aikana, ja jos on, missä määrin, tarkastellessani toista valitusperustetta.

66. Edellä esitetyn perusteella on mielestäni selvää, että unionin yleinen tuomioistuin teki aivan oikein, kun se kiinnitti merkittävästi huomiota yksityiskohtaisempiin valintaperusteisiin,[7] koska ne vaikuttivat huomattavasti riidanalaiseen päätökseen. Kuten 10.8.2016 päivätystä kirjeestä ilmenee, EPSO mainitsi, että valintalautakunta oli määrittänyt valintaperusteita, joita kilpailuilmoituksessa ei mainittu, ja aikoi

6 Ks. vastaavasti tuomio 8.3.1988, Sergio v. komissio (64/86, 71/86, 72/86, 73/86 ja 78/86, EU:C:1988:119, 50 ja 51 kohta), josta ilmenee, että hallintoviranomainen ei täytä velvollisuuttaan perustella riittävällä tavalla kilpailujen yhteydessä tekemänsä päätökset, jos se ”tyytyy ainoastaan mukailemaan kilpailuilmoituksessa määriteltyjä perusteita” eikä ”mainitse valintalautakunnan käyttämiä yksityiskohtaisempia ja täsmällisiä perusteita”.

7 Selvyyden vuoksi on täsmennettävä, että unionin yleinen tuomioistuin ja menettelyn asianosaiset käyttävät ilmausta ”(valinta)perusteet” kuvaamaan valintalautakunnan, jonka toimintaa selitetään tässä ratkaisuehdotuksessa, laatimaa ”arviointitaulukkoa”.

käyttää niitä kilpailussa.[8] Tässä yhteydessä on muistutettava, että valintalautakunnan on harkintavallastaan huolimatta noudatettava kilpailuilmoituksessa, sellaisena kuin se on julkaistu, määriteltyjä ehtoja, mikä tarkoittaa, että sen on käytettävä objektiivisia ja kaikkien hakijoiden tiedossa olevia perusteita.[9] Konkreettisemmin EPSO viittasi epäsuorasti valintalautakunnan ennen kokeita laatimaan arviointitaulukkoon selittämättä kuitenkaan, minkä periaatteiden mukaisesti tämä taulukko oli laadittu tai kuinka sitä oli käytetty.

67. Kuten unionin yleisessä tuomioistuimessa käydyn oikeudenkäynnin aikana on ilmennyt, vastauskirjelmässä toimitetut valintaperusteet muodostuivat lähinnä ammattien luettelosta, jossa ne oli jaettu kolmeen ryhmään merkityksensä mukaan. Vaikuttaa siltä, että arviointitaulukkoon sisältyneiden valintaperusteiden oli tarkoitus toimia valintalautakunnan ohjeena sen käyttäessä harkintavaltaansa hakijoiden arvioinnissa. EPSOn esittämät tietojensaantipyynnöt, joilla pyrittiin selvittämään, oliko Di Bernardon työkokemus tarkoituksenmukaista varainhoidon tukeen liittyvien tehtävien kannalta, sekä riidanalaiseen päätökseen sisältyvä vastaus osoittavat selvästi, että valintalautakunta tosiasiallisesti sovelsi näitä perusteita Di Bernardoon, minkä seurauksena merkittävää osaa hänen työkokemuksestaan ei hyväksytty.[10] Koska Di Bernardolle ei ollut kertynyt vaadittavaa vähimmäismäärää tarkoituksenmukaista kokemusta, sillä hänellä oli työkokemusta lähinnä hallinnon tuen alalta, hänen hakemustaan ei hyväksytty.

68. Tästä seuraa, että vaikka näiden valintaperusteiden soveltaminen johti Di Bernardon kannalta vakaviin seurauksiin, EPSO ei saattanut niitä hänen tietoonsa eikä siten antanut hänelle tarpeen mukaan tarkempia tietoja kiistanalaisista kohdista. Perustelujen laajuutta on kuitenkin arvioitava myös sen mukaan, miten suuri tarve adressaatilla on selitysten saamiseen.[11] Kuten unionin yleinen tuomioistuin valituksenalaisen tuomion 53 kohdassa perustellusti huomautti, komissio oli toimittanut riidanalaisen päätöksen lainmukaisuuden arviointiin vaadittavat perustelut ”vain vähittäin” unionin yleisessä tuomioistuimessa käydyn ”menettelyn aikana”. Di Bernardo saattoi siten vasta hyvin myöhäisessä vaiheessa ottaa kantaa työkokemuksensa väitettyyn riittämättömyyteen. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin totesi virhettä tekemättä, että EPSOn olisi pitänyt ilmoittaa valintaperusteista hyvissä ajoin eli kilpailuilmoituksessa, 27.10.2015 päivätyssä kirjeessä tai joka tapauksessa uudelleentarkastelupyyntöön lähettämässään 10.8.2016 päivätyssä vastauskirjeessä.[12] Tällainen lähestymistapa olisi ollut sitäkin välttämättömämpi, koska uudelleentarkastelupyyntö oli tulkittava pyynnöksi saada tapauskohtaisia selityksiä, kuten unionin yleinen tuomioistuin valituksenalaisen tuomion 51 kohdassa totesi. Näin ollen on hylättävä komission väite, jonka mukaan Di Bernardo ei milloinkaan yrittänyt saada tietoonsa valintaperusteita, koska tällä väitteellä kyseenalaistetaan EPSOn velvollisuus kilpailun hakijoihin nähden.

8 10.8.2016 tehtyyn päätökseen sisältyy seuraava teksti: ”– – Ennen työskentelynsä aloittamista *valintalautakunta määritteli valintaperusteet kilpailuilmoituksessa kuvattujen erityisten edellytysten perusteella*. *Näiden edellytysten* ja työtehtävien kuvauksen *määrittelyssä* on otettu huomioon täytettävien toimien hoitamiseen vaadittavat kompetenssit ja yksikön etu. *Kilpailun* EPSO/AST-SC/03/15 *yhteydessä määritellyt valintaperusteet* sekä *tietyille työkokemukseen liittyville seikoille annettu painoarvo* heijastavat siten olennaisin osin niiden toimielinten rekrytointitarpeita, joita varten tämä kilpailu järjestettiin. – – Kuten valintatuloksistanne tiedottaneessa 27.10.2015 päivätyssä kirjeessä mainittiin, valintalautakunta katsoo, että te ette pystynyt osoittamaan, että *täytitte kaikki kilpailuun osallistumiselle asetetut edellytykset*” (kursivointi tässä).

9 Ks. vastaavasti tuomio 13.10.2017, Brouillard v. komissio (T-572/16, ei julkaistu, EU:T:2017:720, 35 kohta).

10 Di Bernardon toimittamien tietojen mukaan hänellä oli kilpailuilmoituksessa mainitulta erikoisalalta 20 vuoden työkokemus, josta EPSO hyväksyi vain 31 kuukautta. Kilpailuilmoituksen ehdoissa vaaditun työkokemuksen pituus oli 36 kuukautta.

11 Tuomio 11.7.2013, Team Relocations ym. v. komissio (C-444/11 P, ei julkaistu, EU:C:2013:464, 120 kohta).

12 Ei kuitenkaan pidä unohtaa, että Di Bernardolle osoitettuun 8.7.2016 päivättyyn kirjeeseen sisältyi hänen esittämäänsä uudelleentarkastelupyyntöön annettu vastaus, joka ei selvästikään vastannut hänen tosiasiallista tilannettaan. Näin ollen myös tätä kirjettä on lähtökohtaisesti pidettävä hukkaan heitettynä tilaisuutena esittää riittävät perustelut.

69. On todettava, että sen lisäksi, että komission päättelyssä laiminlyödään perusteluvelvollisuutta, siinä on looginen virhe, koska Di Bernardoa ei voida kohtuullisesti arvostella siitä, ettei hän nimenomaisesti pyytänyt saada tietoja seikasta, josta hän ei ollut edes tietoinen. Täyttääkseen velvollisuutensa EPSOn olisi pitänyt selittää Di Bernardolle, mitkä olivat ne valintaperusteet, jotka eivät sisältyneet kilpailuilmoitukseen, ja miksi hänen työkokemuksensa ei täyttänyt palkkaluokan SC 1 sihteerin/virkailijan tehtävälle asetettuja vaatimuksia varainhoidon tuen alalla.

70. Lisäksi on hylättävä komission esittämä väite, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin totesi virheellisesti valituksenalaisen tuomion 46 ja 47 kohdassa, että komissio ei voinut vedota oikeuskäytäntöön, jonka mukaan kilpailuissa, joissa hakijoita on paljon, valintalautakunta voi ensi vaiheessa perustella valitsematta jättämisen lyhyesti.[13] Kuten unionin yleinen tuomioistuin perustellusti huomautti, valintalautakunta joutui tekemään päätöksensä sen jälkeen, kun kaikki hakijat olivat osallistuneet alkukarsinta- ja arviointivaiheen kokeisiin, myös kompetensseja mittaaviin kokeisiin. Kun nämä kokeet tarkastettiin, kilpailun läpäisseiden hakijoiden alustava luettelo oli jo laadittu. Tässä vaiheessa valintalautakunnan olisi pitänyt ensisijaisesti tarkastaa, täyttivätkö hakijat myös työkokemusta koskevat edellytykset, sellaisina kuin ne määriteltiin kilpailuilmoituksessa. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että EPSO lykkäsi tämän tehtävän valintamenettelyn viimeiseen vaiheeseen, mikä herättää epäilyjä siitä, organisoitiinko valintamenettely asianmukaisesti.

71. Tältä kannalta tarkasteltuna katson, ettei Di Bernardoa voida mitenkään arvostella tästä, koska kilpailujen järjestäminen on yksinomaan EPSOn vastuulla. Näin ollen EPSOn on myös vastattava sen seurauksista, mahdollinen työmäärän kasvu mukaan luettuna. Viimeksi mainitusta seikasta on todettava, kuten Di Bernardo huomauttaa, että tällä kilpailun erikoisalalla ainoastaan seitsemän hakijan tekemät uudelleentarkastelupyynnöt oli hylätty. Näiden hakijoiden tekemien valitusten tutkiminen ei siten ole voinut lisätä EPSOn työmäärää kohtuuttomasti. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin totesi perustellusti, ettei EPSO voinut vedota liiallisen työkuormituksen riskiin vapautuakseen velvollisuudesta perustella asianmukaisesti päätöksensä olla merkitsemättä Di Bernardoa kilpailun läpäisseiden hakijoiden luetteloon.

72. Menestyä ei voi myöskään se komission väite, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin jätti noudattamatta valintalautakunnan työskentelyn salassapitoa koskevaa periaatetta, kun se valituksenalaisen tuomion 50 kohdassa velvoitti valintalautakunnan ilmaisemaan valintaperusteet. Kuten unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä[14] ilmenee, valintalautakunnan työskentelyn salassapitoa koskeva periaate ei ole esteenä objektiivisten valintaperusteiden – käsiteltävässä tapauksessa työkokemusta koskevien vaatimusten – ilmoittamiselle hakijoille. Näin ollen tämä väite on hylättävä.

73. En ole samaa mieltä siitä komission valituksenalaisen tuomion 49–51 kohdasta esittämästä väitteestä, että uudelleentarkastelupyyntö on laadittu epämääräisesti ja että valintalautakunnan velvoittaminen esittämään hakemuksen jokaisesta kohdasta yksityiskohtaiset selitykset johtaisi siihen, että todistustaakka kilpailuilmoituksessa vaaditun työkokemuksen osoittamisesta siirtyisi valintalautakunnalle. Ensinnäkin tämä väite perustuu siihen virheelliseen olettamaan, että EPSO pitäisi täysin vapauttaa velvollisuudesta ilmoittaa valintaperusteet jo kilpailun alkuvaiheessa, mikä on mielestäni ristiriidassa oikeuskäytännössä[15] vahvistetun avoimuusvaatimuksen kanssa. Toiseksi tässä väitteessä ei oteta huomioon sitä, että Di Bernardo esitti uudelleentarkastelupyyntönsä tietämättä, että valintalautakunta oli laatinut tarkemmat valintaperusteet, joita kilpailuilmoituksessa ei mainittu. EPSOn olisi pitänyt käyttää tilaisuutta hyväkseen selventääkseen mainittujen valintaperusteiden ulottuvuutta esimerkiksi selittämällä, miksi varainhoidon tukeen läheisesti liittyvää työtä ei pidetty kilpailussa tarkoituksenmukaisena, sen sijaan, että se vain pysytti alkuperäisen päätöksensä. Tällaisella

13 Tuomio 12.7.1989, Belardinelli ym. v. yhteisöjen tuomioistuin (225/87, EU:C:1989:309, 7 kohta).

14 Tuomio 4.7.1996, parlamentti v. Innamorati (C-254/95 P, EU:C:1996:276, 27 kohta).

15 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 61 ja 64 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö.

lähestymistavalla Di Bernardolle olisi saatu annettua tarvittavat selvennykset, jolloin hän olisi kyennyt paremmin ymmärtämään valintalautakunnan perustelut. Tämä lähestymistapa ei mitenkään merkitse todistustaakan kääntämistä, vaan sillä päinvastoin pyritään varmistamaan hallinnollisen muutoksenhaun tehokkuus.

74. Siitä komission väitteestä, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin sekoitti valituksenalaisen tuomion 53–55 kohdassa perusteluvelvoitteen ja perustelun hyväksyttävyyden, on ensinnäkin huomautettava, että käytännössä näiden välillä ei ole aina helppo tehdä selvää eroa, etenkään käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan kaltaisessa tapauksessa, jossa EPSO ainoastaan totesi ilman mitään tarkempia selityksiä, että Di Bernardon työkokemus ei täyttänyt vaatimusta vähintään kolmen vuoden pituisesta työkokemuksesta pääasiassa varainhoidon tukeen liittyvien työtehtävien alalta. Ei nimittäin voida sulkea pois sitä, että tällaisia lyhytsanaisia ja epämääräisiä perusteluja voidaan arvioida kummaltakin kannalta. Yhtäältä niitä voitaisiin pitää ulottuvuudeltaan ja laajuudeltaan riittämättöminä, kun otetaan huomioon erityisesti EPSOn päätöksen merkitys Di Bernardolle kilpailun hakijana, mitä käsiteltävä asia juurikin koskee. Toisaalta tällaisia perusteluja voitaisiin pitää kyseenalaisina ja jopa lainvastaisina, koska ne perustuivat arviointimenetelmään, jolla oli ratkaiseva vaikutus kilpailun tulokseen, siltä osin kuin se johti tietynlaisen työkokemuksen poissulkemiseen epätarkoituksenmukaisena ilman, että EPSO olisi mitenkään selittänyt tämän menetelmän toimintaa. Käsiteltävä asia ei nimittäin koske itse arviointimenetelmää, mihin on syynä se, että se ilmaistiin vasta menettelyn myöhäisessä vaiheessa.

75. Mielestäni näitä pohdintoja ei tässä yhteydessä ole tarpeen viedä pidemmälle, sillä komission esittämä väite on joka tapauksessa tehoton, koska siinä kiistetään ylimääräinen perustelu, mistä syystä se on hylättävä.[16] Valituksenalaisen tuomion 53–55 kohdasta ilmenee selvästi, että unionin yleinen tuomioistuin tutki perustelujen puutteellisuutta koskevan väitteen ja ainoastaan tyhjentävyyden vuoksi esitti joitakin huomautuksia perustelujen sisällöstä ottamatta kuitenkaan kantaa itse päätöksen perusteltavuuteen. Kyseisissä tuomion kohdissa mainittujen syiden ainoana tarkoituksena on havainnollistaa kilpailuun osallistumiselle asetettujen riidanalaisten edellytysten välttämättömyyttä riidanalaisen päätöksen lainmukaisuuden arvioimisessa.

### *3. Välipäätelmä*

76. Edellä esitetystä seuraa, että unionin yleinen tuomioistuin ei asettanut kohtuuttomia vaatimuksia komission tekemän päätöksen perustelemiselle. Näin ollen ensimmäinen valitusperuste on hylättävä.

## *C Toinen valitusperuste*

### *1. Asianosaisten lausumat*

77. Komission esittämä toinen valitusperuste, joka koskee valituksenalaisen tuomion 37, 38 ja 53–56 kohtaa, perustuu siihen, että tuomioistuin laiminlöi velvoitteensa arvioida viran puolesta, oliko perusteluvelvollisuutta noudatettu.

78. Komissio viittaa oikeuskäytäntöön[17], jonka mukaan perustelujen ollessa ”puutteelliset” lisätäsmennyksiä voidaan aina esittää menettelyn kuluessa, ja näillä täsmennyksillä voidaan tehdä perusteluvelvollisuuden loukkaamiseen perustuva kanneperuste perusteettomaksi. Tästä syystä on todettava ensinnäkin, että perustelujen täydentämismahdollisuuden epääminen myös tilanteessa, jossa perustelut puuttuvat ”lähes täysin”, on seurausta siitä, että unionin yleinen tuomioistuin laajensi

16 Ks. vastaavasti tuomio 30.5.2018, Azoulay ym. v. parlamentti (C-390/17 P, EU:C:2018:347, 29 ja 30 kohta).

17 Tuomio 30.5.1984, Picciolo v. parlamentti (111/83, EU:C:1984:200, 22 kohta); tuomio 27.3.1985, Kypreos v. neuvosto (12/84, EU:C:1985:142, 8 kohta) ja tuomio 8.3.1988, Sergio v. komissio (64/86, 71/86, 72/86, 73/86 ja 78/86, EU:C:1988:119, 52 kohta).

valituksenalaisessa tuomiossa tietoisesti ja ennennäkemättömästi rajoitusta, jonka sentään on oikeuskäytännössä selvästi vahvistettu koskevan ainoastaan tilanteita, joissa perustelut puuttuvat täysin. Tämä käsite, jota ei oikeuskäytännössä tunneta, on lisäksi ristiriitainen, ja sitä on mahdoton rajata. Toiseksi tuomarin velvollisuus tarkastaa viran puolesta, onko perusteluvelvollisuutta noudatettu, ei ole sovitettavissa yhteen tämän oikeuskäytäntöön tuodun ”uutuuden” kanssa.

79. Vastauksena toiseen valitusperusteeseen Di Bernardo esittää seuraavat väitteet.

80. Ensinnäkään unionin yleinen tuomioistuin ei tehnyt oikeudellista virhettä, kun se käsiteltävässä asiassa totesi, että perustelujen puuttuminen ennen kanteen nostamista oli rinnastettava perustelujen puuttumiseen täysin tai ”lähes täysin”. Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin ei myöskään tehnyt virhettä, kun se totesi, että riidanalainen päätös olisi ollut riittävästi perusteltu vain, jos siitä olisivat ilmenneet ainakin valintalautakunnan päättelyn päälinjat. Ne eivät kuitenkaan ilmenneet riidanalaisesta päätöksestä, joka perustui sellaisiin kilpailuun osallistumiselle asetettuihin edellytyksiin, joista hakija ei ollut tietoinen ja jotka ilmoitettiin hänelle vasta vastauskirjelmässä. Kolmanneksi Di Bernardo väittää, että unionin tuomioistuinten ei kuulu viran puolesta korjata laiminlyöntejä, jotka aiheutuivat siitä, että valintalautakunta ja komissio jättivät riidanalaisen päätöksen perustelematta ennen kanteen nostamista ja oikeudenkäyntimenettelyn aikana. Komissio ei myöskään yksilöi, mitkä asiakirja-aineiston osat unionin yleinen tuomioistuin jätti ottamatta huomioon viran puolesta arvioidessaan, oliko päätös riittävällä tavalla perusteltu.

*2. Arviointi*

*a) Alustavat huomautukset*

81. Toisessa valitusperusteessaan komissio lähinnä väittää, että unionin yleinen tuomioistuin vei siltä mahdollisuuden täydentää riidanalaisen päätöksen perusteluja muutoksenhakumenettelyn kuluessa sillä perusteella, että perustelut alun perin puuttuivat ”lähes täysin”. Komission näkemyksen mukaan unionin yleinen tuomioistuin oli velvollinen ottamaan viran puolesta huomioon vastauskirjelmän liitteessä mainitut erityiset valintaperusteet, tarkemmin sanottuna arviointitaulukon, jonka valintalautakunta oli laatinut kilpailun hakijoiden työkokemuksen arvioimiseksi.

82. Kuten ensimmäisestä valitusperusteesta esittämässäni tarkastelussa osoitin, unionin yleinen tuomioistuin totesi aivan oikein, että riidanalaisen päätöksen perustelut eivät vastanneet oikeuskäytännön vaatimuksia. Lyhyesti sanottuna unionin yleinen tuomioistuin arvioi valituksenalaisen tuomion 37, 38 ja 53–56 kohdassa, että riidanalaisessa päätöksessä ei ollut edes ”perustelujen alkua”, josta olisivat ilmenneet ainakin hallintoviranomaisen päättelyn päälinjat. Valituksenalaisen tuomion 53 kohdassa se luonnehti näitä alun perin esitettyjä perusteluja ”hyvin lyhytsanaisiksi ja puutteellisiksi”. Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin arvioi valituksenalaisen tuomion 41 kohdassa, että valintalautakunta oli hylännyt uudelleentarkastelupyynnön ”erittäin lyhytsanaisesti”. Näiden huomautusten perusteella unionin yleinen tuomioistuin päätteli perustellusti, että Di Bernardon oikeuksia oli loukattu, koska tämä olosuhde esti häntä ymmärtämästä syitä, joiden vuoksi hänen hakemustaan ei ollut hyväksytty, ja tarvittaessa vaatimasta hallintoviranomaiselta ja/tai unionin tuomioistuimilta riidanalaisen päätöksen uudelleentarkastelua. Tosiseikkojen arviointia ja hallinnollisen päätöksen perusteluvelvollisuuden laajuudesta tehtyä tulkintaa ei mielestäni voida riitauttaa oikeudellisesti.

83. Toisen valitusperusteen yhteydessä herää kuitenkin kysymys, sallitaanko unionin oikeudessa, että perustelujen puutteellisuus korjataan jälkikäteen menettelyvirheenä toimittamalla menettelyn kuluessa täydentäviä perusteluja, ja jos sallitaan, niin missä olosuhteissa. Tämän kysymyksen arvioimiseksi on (b) ensin tarkasteltava lyhyesti unionin yleisen tuomioistuimen mainitsemaa oikeuskäytäntöä ja (c) tarkastettava, onko se unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä vahvistettujen periaatteiden mukaista. Sen jälkeen on (d) arvioitava nämä periaatteet ja lopuksi (e) tutkittava, onko niitä käsiteltävässä tapauksessa sovellettu oikein.

*b) Unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisessa tuomiossa mainitsema oikeuskäytäntö, joka koskee mahdollisuutta korjata perustelujen puutteellisuus*

84. Valituksenalaisen tuomion 37 kohdasta ilmenee, että unionin yleisen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan hallintoviranomaisella on oikeus toimittaa käsittelyn aikana lisätietoja ja täyttää siten perusteluvelvollisuutensa vain, jos riidanalaiseen päätökseen sisältyy ennen kanteen nostamista ainakin ”perustelujen alku”. Kyseisen oikeuskäytännön mukaan tällaisesta ”perustelujen alusta” on ilmettävä vähintään hallintoviranomaisen päättelyn päälinjat. Unionin yleinen tuomioistuin selitti valituksenalaisen tuomion 38 kohdassa, että silloin, kun hylkäämispäätöksen keskeisiä syitä koskevat perustelut ovat puuttuneet ”täysin tai lähes täysin” ennen kanteen nostamista, tätä puutetta ei voida korjata kanteen nostamisen jälkeen esitetyillä selvityksillä.

85. Aluksi on korostettava, että unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että käsiteltävässä asiassa oli kyseessä perustelujen puuttumiseksi luokiteltava erityistilanne, jossa perustelut puuttuivat ”lähes täysin”. Tämän jälkeen on todettava, että unionin yleinen tuomioistuin lähti selkeästi siitä, että riidanalaiseen päätökseen sisältyneet perustelut täyttivät tämän erityistilanteen tunnusmerkit, määrittämättä kuitenkaan sen ominaispiirteitä. Unionin yleisen tuomioistuimen päättelyssä annetaan ymmärtää, erityisesti siltä osin kuin on kyse perustelujen ”lähes täydellisen” puuttumisen oikeudellisesta seurauksesta eli päätöksen toteamisesta lainvastaiseksi vakavan menettelyvirheen vuoksi, että tämä erityistilanne on vähintäänkin verrattavissa perustelujen ”täydelliseen” puuttumiseen. Totean kuitenkin, että kyseinen tilanne mainitaan ainoastaan valituksenalaisessa tuomiossa, sillä muualla unionin yleisen tuomioistuimen oikeuskäytännössä, kyseisessä tuomiossa mainittu oikeuskäytäntö [18] mukaan luettuna, ei ole siitä mitään mainintaa. Unionin yleinen tuomioistuin näyttää nimenomaisesti irtautuneen oikeuskäytännössään käytetystä terminologiasta voidakseen mahdollisimman tarkasti luonnehtia riidanalaiseen päätökseen sisältyneiden perustelujen yksityiskohtaisuutta. Palaan tähän jäljempänä siinä yhteydessä, kun tarkastelen, onko oikeuskäytäntöä sovellettu oikein.

*c) Unionin yleisen tuomioistuimen vahvistamien periaatteiden yhteensopivuus unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön kanssa*

86. Kysymys asianosaiselle vastaisen hallinnollisen toimen perustelujen puutteellisuudesta ei ole unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä täysin uusi, sillä unionin tuomioistuin on aiemminkin joutunut ottamaan kantaa siihen, onko tällainen menettelyvirhe hyväksyttävää korjata antamalla hallintoviranomaisen täydentää perusteluja oikeudenkäyntimenettelyn aikana.

87. Kuten unionin tuomioistuin muistutti tuomiossa Neirinck v. komissio [19], asianosaiselle vastaisen päätöksen perusteluvelvollisuuden tarkoituksena on yhtäältä antaa tuomioistuimelle mahdollisuus tutkia päätöksen laillisuus ja toisaalta antaa asianosaiselle riittävät tiedot sen arvioimiseksi, onko päätös perusteltu vai onko siinä sellainen virhe, jonka nojalla sen laillisuus voidaan riitauttaa. Tästä seuraa, että perustelut on lähtökohtaisesti ilmoitettava asianosaiselle samaan aikaan kuin hänelle

18 Määräys 8.3.2012, Marcuccio v. komissio (T-126/11 P, EU:T:2012:115, 47 kohta).
19 Tuomio 28.2.2008 (C-17/07 P, EU:C:2008:134).

vastainen päätös. Unionin tuomioistuin on siten todennut, että perustelujen puuttumista ei voida korjata sillä, että asianosainen saa päätöksen perustelut tietoonsa unionin tuomioistuimessa käytävän oikeudenkäyntimenettelyn aikana.[20] Tilanteessa, jossa perustelut ovat puutteelliset, unionin tuomioistuin on sitä vastoin katsonut, että menettelyn kuluessa esitetyt perustelut voivat poikkeuksellisesti aiheuttaa sen, että perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä koskeva kanneperuste menettää kohteensa.[21] Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä erotetaan siten kaksi eri tapausta, yhtäältä perustelujen ”puuttuminen” ja toisaalta niiden ”puutteellisuus”, joihin kumpaankin sovelletaan omia sääntöjään. Huomautan myös, että unionin yleisen tuomioistuimen tapaan unionin tuomioistuin pyrkii selvittämään kussakin yksittäistapauksessa erikseen, sisältyykö kyseiseen hallinnolliseen toimeen ”perustelujen alku” vai ei, jolloin se voi soveltaa kuhunkin sen käsiteltäväksi saatettuun tapaukseen asiaankuuluvia sääntöjä.

88. Edellä esitetyn perusteella on pääteltävä, että unionin yleisen tuomioistuimen oikeuskäytännössä[22] olennaisin osin toistetaan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä kehitetyt periaatteet, jotka koskevat vaatimusta perustella hallinnolliset toimet asianmukaisesti niiden tuomioistuinvalvonnan varmistamiseksi niin, että turvataan adressaatin oikeudet; ainoana poikkeuksena on tilanne, jossa perustelut puuttuvat ”lähes täysin”, ja sitä tarkastelen seuraavaksi.

*d) Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön tarkastelu*

89. Ennen kuin tarkastelen, miten unionin yleinen tuomioistuin sovelsi unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä käsiteltävässä asiassa, haluan mainita kannattavani tätä oikeuskäytäntöä, joka on mielestäni riittävän nyansoitua, jotta voidaan ottaa huomioon hallinnollisissa muutoksenhakumenettelyissä kyseessä olevat eri intressit, ja tämä johtuu unionin tuomioistuinten käsiteltäväksi saatettujen asioiden monitahoisuudesta, sillä ne nostavat esiin monenlaisia menettelykysymyksiä, jotka unionin tuomioistuinten on ratkaistava. Muistutan kuitenkin, että SEUT 296 artiklan toisessa kohdassa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 41 artiklan 2 kohdan c alakohdassa asetettu perusteluvelvollisuus, joka ilmenee myös Euroopan unionin virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen, joita sovelletaan analogisesti Euroopan unionin muuta henkilöstöä koskevien palvelussuhteen ehtojen alaisiin toimihenkilöihin, 25 artiklan toisesta kohdasta, on perustavanlaatuinen periaate oikeusjärjestyksessä, jossa kunnioitetaan unionin kaltaisen oikeusvaltion arvoa ja pyritään takaamaan sen toimielinten avoimuus, tehokkuus ja legitimiteetti.[23] Kuten unionin tuomioistuin on useaan kertaan muistuttanut,[24] Euroopan unioni on oikeusunioni, jossa sen toimielimet ovat sellaisen valvonnan alaisia, jonka kohteena on niiden toteuttamien toimien yhteensoveltuvuus etenkin perussopimusten ja yleisten oikeusperiaatteiden kanssa. Oikeusvaltioon kuuluu erottamattomana osana tehokkaan oikeussuojan vaatimus, sellaisena kuin se taataan perusoikeuskirjan 47 artiklassa, jonka mukaan yksityisillä on oltava oikeus riitauttaa unionin toimien lainmukaisuus tuomioistuimessa käyttämällä tehokkaita oikeussuojakeinoja.[25] Lisäksi

20 Tuomio 28.2.2008, Neirinck v. komissio (C-17/07 P, EU:C:2008:134, 50 kohta). Ks. myös tuomio 26.11.1981, Michel v. parlamentti (195/80, EU:C:1981:284, 22 kohta); tuomio 7.2.1990, Culin v. komissio (C-343/87, EU:C:1990:49, 13–15 kohta) ja tuomio 23.9.2004, Hectors v. parlamentti (C-150/03 P, EU:C:2004:555, 49 ja 50 kohta).

21 Tuomio 28.2.2008, Neirinck v. komissio (C-17/07 P, EU:C:2008:134, 51 kohta).

22 Mainittu edellä tämän ratkaisuehdotuksen 61 ja 84 kohdassa.

23 Ks. vastaavasti Smith, M., ”Developing administrative principles in the EU: A foundational model of legitimacy?”, *European Law Journal*, nide 18, nro 2, maaliskuu 2012, s. 282.

24 Tuomio 26.6.2012, Puola v. komissio (C-336/09 P, EU:C:2012:386, 36 kohta); tuomio 19.7.2016, H v. neuvosto ja komissio (C-455/14 P, EU:C:2016:569, 41 kohta) ja tuomio 28.3.2017, Rosneft (C-72/15, EU:C:2017:236, 72 kohta).

25 Tuomio 18.12.2014, Abdida (C-562/13, EU:C:2014:2453, 45 kohta); tuomio 6.10.2015, Schrems (C-362/14, EU:C:2015:650, 95 kohta) ja tuomio 28.3.2017, Rosneft (C-72/15, EU:C:2017:236, 73 kohta).

on huomautettava, että Lissabonin sopimuksella perussopimuksiin tehdyillä muutoksilla lisättiin merkittävästi perusteluvelvollisuuden painoarvoa,[26] mikä unionin tuomioistuimen on otettava huomioon erityisesti silloin, kun sen käsiteltäväksi on saatettu nyt tarkasteltavan kaltainen asia, jossa kyseistä velvollisuutta on nähtävästi laiminlyöty.

90. Kuten julkisasiamies Ruiz-Jarabo Colomer kirjoitti ratkaisuehdotuksessaan Hectors v. parlamentti[27], ”perustelu ei ole mikään korulause eikä rituaali, vaan ennen kaikkea toimivallan käyttöön liittyvä tarkoituksenmukaisuustekijä, joka helpottaa sen valvontaa ja tarjoaa sekä suojan mielivaltaa vastaan että keinon puolustautua”. Edellä jo viitattiinkin tämän vaatimuksen kahtalaiseen tavoitteeseen, joka on yhtäältä se, että asianosaiset kykenevät ymmärtämään päätöksen perustelut puolustaakseen oikeuksiaan, ja toisaalta se, että unionin tuomioistuin voi valvoa kyseisen päätöksen lainmukaisuutta.[28] Nämä kaksi intressiä ovat erottamattomat, jotta varmistetaan tehokas oikeussuoja, eikä kumpaakaan voida näin ollen tarkastella erillään arvioinnissa. Jo tämän vaatimuksen luonteesta seuraa, että mainitut intressit voidaan parhaiten turvata silloin, kun perustelut ilmoitetaan asianosaiselle samaan aikaan kuin hänelle vastainen päätös eikä vasta oikeudenkäyntimenettelyn aikana.[29] Oikeudenkäyntiä edeltävässä vaiheessa asianosaisella on mahdollisuus pyytää hallintoviranomaiselta riidanalaisen päätöksen uudelleentarkastelua ilmaiseksi ja ilman hallinnollisia rasitteita. Toisena etuna on, että hallintoviranomaisella on mahdollisuus itse tarkistaa, onko sen päätös unionin oikeuden mukainen, mikä on hallintoviranomaiselle muistutuksena sen velvollisuudesta perustella päätöksensä asianmukaisesti.[30]

91. Edellä esitetyn perusteella vaikuttaa ilmeiseltä, että vakavimpana tapauksena on pidettävä perustelujen täydellistä puuttumista, koska se loukkaa näitä intressejä ja vaarantaa viime kädessä oikeusvaltion. Tällaisessa tapauksessa virhettä ei voida enää korjata oikeudenkäyntimenettelyn aikana, koska asianosaiselta on viety mahdollisuus saada tietoonsa päätöksen perustelut, ilmaista kantansa niihin ja tarvittaessa pyytää uudelleentarkastelua. Unionin tuomioistuimilta, joiden on lausuttava asiasta viimeisenä asteena, on puolestaan viety mahdollisuus perehtyä asiaan kaikilta osin.

92. Perustelujen puutteellisuus sitä vastoin näyttäisi vaativan eriytetympää lähestymistapaa, joka määräytyy sen mukaan, miten vakavasti perusteluvelvollisuutta on laiminlyöty. Unionin tuomioistuimen lähestymistapa näyttää olevan juuri tällainen, koska sen oikeuskäytännössä vahvistetaan, että menettelyn kuluessa esitetyt perustelut voivat ”poikkeuksellisesti” aiheuttaa sen, että perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä koskeva kanneperuste menettää kohteensa. Vaikuttaa siltä, että unionin tuomioistuin on mahdollisesti esiin tulevien tilanteiden moninaisuuden vuoksi pidättäytynyt luettelemasta tyhjentävästi näitä ”poikkeuksellisia” tapauksia ja suosinut joustavaa ja käytännöllistä lähestymistapaa tähän käsitteeseen.

93. Tietyillä seikoilla, kuten prosessiekonomisilla syillä, voisi nimittäin teoriassa olla merkitystä esimerkiksi silloin, kun on selvää, ettei päätöksessä ole sisällöllistä virhettä, jolloin sen kumoaminen sillä perusteella, että sitä ei ole perusteltu asianmukaisesti, voisi johtaa ainoastaan uuteen päätökseen, joka olisi sisällöllisesti täysin sama kuin kumottu päätös mutta sisältäisi lisäksi ne perustelut, jotka

26 Ks. Callies, C., teoksessa Calliess, C. ja Ruffert, M. (toim.), *EUV/AEUV*, C. H. Beck, 4. painos, München, 2011, SEUT 296 artikla, 4 kohta, jossa tuodaan esiin, että SEUT 296 artiklassa perusteluvelvollisuus laajennettiin koskemaan kaikkia unionin oikeudellisia toimia, toisin kuin entisessä EY 253 artiklassa, jossa nämä oikeudelliset toimet vielä lueteltiin tyhjentävästi. Kirjoittajan mukaan SEUT 296 artiklassa kuvastuu koko uudistusprosessin tarkoitus, joka on laskea unionille entistä demokraattisempi ja entistä lähempänä kansalaista oleva institutionaalinen perusta avoimuuden, tehokkuuden ja legitimiteetin periaatteiden mukaisesti.

27 C-150/03 P, EU:C:2004:146, 41 kohta.

28 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 61 kohta.

29 Ks. tuomio 26.11.1981, Michel v. parlamentti (195/80, EU:C:1981:284, 22 kohta).

30 Kuten julkisasiamies Kokott huomauttaa ratkaisuehdotuksessaan Mellor (C-75/08, EU:C:2009:32, 32 kohta), ”perustelujen esittäminen ei myöskään palvele yksinomaan kansalaisen etua, vaan se on hallinnon ensimmäinen itsevalvonnan keino, ja se saattaa poistaa jännitteitä hallinnon ja kansalaisen väliltä. Mikäli perustelut vakuuttavat, olemassa oleva konflikti näet päättyy ja vältetään tarpeettomat oikeusriidat.” Sittemmin esittämässään ratkaisuehdotuksessa Slovakia v. komissio ja Romania v. komissio (C-593/15 P, C-594/15 P ja C-599/15 P, EU:C:2017:441, 95 kohta) julkisasiamies Kokott totesi, että ”SEUT 296 artiklan toisen kohdan mukainen perusteluvelvollisuus edistää näet myös hallinnon omavalvontaa ja siten sitä, että toimen toteuttavan toimielimen edellytetään tutkivan huolellisesti edellytykset toimen toteuttamiselle”.

alun perin esitettiin vasta unionin yleisessä tuomioistuimessa. Kuten julkisasiamies Fennelly huomauttaa ratkaisuehdotuksessaan parlamentti v. Innamorati [31], valintalautakunnalla ei olisi tällaisessa tapauksessa mitään harkintavaltaa. Näin ollen vastaajalla ei olisi oikeutettua intressiä vaatia kyseisen päätöksen kumoamista olennaisen menettelymääräyksen rikkomisen vuoksi. Julkisasiamies Fennellyn mukaan riidanalaisen päätöksen alun perin riittämättömillä perusteluilla ei voitaisi enää katsoa rikottavan olennaista menettelymääräystä, jonka perusteella riidanalainen päätös olisi kumottava. [32] Jos sitä vastoin jopa oikeudenkäynnissä esitetyt perustelut ovat riittämättömät, riidanalainen päätös olisi kumottava olennaisen menettelymääräyksen rikkomisen vuoksi. [33]

94. Haluan tässä vaiheessa esittää joitakin huomautuksia havainnollistaakseni näkemystäni. Vaikka lähtökohtaisesti ymmärrän hyvin nämä käytännön näkökohdat, joita on käsitelty jopa tietyissä tuomioissa, [34] korostan jälleen edellä mainittujen oikeussääntöjen [35] merkitystä unionin oikeusjärjestyksessä, mikä mielestäni estää rinnastamasta hallinnollisen päätöksen perustelujen puutteellisuutta [36] pelkkään menettelyvirheeseen. [37] Niin vakuuttavia kuin ne saattavatkin olla, edellä esitetyt näkökohdat, jotka näennäisesti perustuvat prosessiekonomisiin syihin, aiheuttavat riskin siitä, että hallintoviranomainen tulkitsee ”mahdollisuuden” täydentää puutteellisia perusteluja SEUT 263 artiklan mukaisen kumoamiskanteen käsittelyn aikana ”oikeudeksi” olla antamatta hyvissä ajoin tietoja asianosaiselle tai lykätä velvollisuuttaan perustella hallinnollinen päätös, tarvittaessa vaikka oikeudenkäyntivaiheeseen asti. Tällaisen käytännön seurauksena edellä mainitsemani edut – eli se, että oikeudellisen toimen adressaatille annetaan mahdollisuus lausua siitä kantansa hallintoviranomaiselle, ja se, että varmistetaan hallintoviranomaisen antamien oikeudellisten toimien sisäinen laillisuusvalvonta [38] – poistuisivat. Ei myöskään voida sulkea pois sitä, että unionin tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden määrä kasvaa entisestään tämän käytännön seurauksena, mikä heikentää prosessiekonomisiin syihin liittyviä väitettyjä etuja. Yhtäältä hallintoviranomaisen ja toisaalta unionin tuomioistuinten välinen toimivallan jako estää tekemästä kumoamiskannemenettelystä vaihetta, jossa hallintoviranomainen täyttää yhden keskeisistä velvoitteistaan yksityistä kohtaan. Ei myöskään pidä unohtaa, että riidan käsittelystä aiheutuu yksityiselle kuluja ja merkittäviä riskejä, joten mielestäni olisi kohtuutonta, että yksityinen velvoitettaisiin saattamaan asiansa unionin tuomioistuinten käsiteltäväksi saadakseen häntä koskevalle päätökselle asianmukaiset perustelut, kun hän olisi voinut saada ne jo oikeudenkäyntiä edeltäneessä vaiheessa ilman, että hänelle aiheutuu siitä kustannuksia.

95. Mahdollisuus täydentää perusteluja muutoksenhakumenettelyn aikana on siten rajoitettava koskemaan ainoastaan ”poikkeuksellisia tapauksia”, joissa on kiistatonta, että ainakin pääasialliset hallinnollisen päätöksen tekemiseen johtaneet syyt on esitetty selvästi ja yksiselitteisesti. [39] Lisäksi on varmistettava, että yksityistä ei saateta epäedulliseen asemaan oikeuksiensa puolustamisessa, mikä

31 C-254/95 P, EU:C:1996:213.

32 Julkisasiamies Fennellyn ratkaisuehdotus parlamentti v. Innamorati (C-254/95 P, EU:C:1996:213, 39 kohta).

33 Julkisasiamies Fennellyn ratkaisuehdotus parlamentti v. Innamorati (C-254/95 P, EU:C:1996:213, 40 kohta).

34 Ks. tuomio 6.7.1983, Geist v. komissio (117/81, EU:C:1983:191); tuomio 8.3.1988, Sergio v. komissio (64/86, 71/86, 72/86, 73/86 ja 78/86, EU:C:1988:119, 53 kohta) ja tuomio 19.1.2010, Co-Frutta v. komissio (T-355/04 ja T-446/04, EU:T:2010:15, 100 kohta).

35 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 89 kohta.

36 Callies, C. tarkastelee teoksessa Calliess. C. ja Ruffert, M. (toim.), *EUV/AEUV*, C. H. Beck, 4. painos, München, 2011, SEUT 297 artikla, 34 kohta, joitakin unionin tuomioistuimen ja unionin yleisen tuomioistuimen oikeuskäytännön suuntauksia, joiden mukaan hallinnollisen päätöksen kumoamista olisi pidettävä perusteltuna vain, jos perusteluvelvollisuutta on vakavasti loukattu. Tämä lähestymistapa näyttää perustuvan argumenttiin, jonka mukaan hallinnollista päätöstä ei ole järkevää kumota pelkän muotovirheen takia, jos se on muuten perusteltu. Kirjoittaja kuitenkin katsoo oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamiseen liittyvien näkökohtien puhuvan sen puolesta, että kaikki päätökset, joissa ei ole noudatettu perusteluvelvollisuutta, on pääsääntöisesti kumottava. Samaa mieltä on Gellermann, M., sillä hän väittää teoksessa Streinz, R., *EUV/AEUV*, C. H. Beck, 2. painos, München, 2012, 16 kohta, että unionin toimielimet voidaan velvoittaa ottamaan perusteluvaatimus asianmukaisesti huomioon vain sellaisen laillisuusvalvonnan yhteydessä, johon liittyy kumoamisen riski. Tästä säännöstä voidaan poiketa enintään siinä tapauksessa, että toimelle ei tosiasiallisesti ole vaihtoehtoja, jolloin se pitäisi hyväksyä välittömästi kumoamisensa jälkeen.

37 Lisäksi 3.7.2008 annetusta tuomiosta komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380, 57 kohta) näyttää ilmenevän, että unionin tuomioistuin hyväksyy unionin oikeuden vastaisten toimien legalisoinnin ainoastaan poikkeuksellisissa tapauksissa.

38 Ratkaisuehdotuksessaan LS Customs Services (C-46/16, EU:C:2017:247, 83 kohta) julkisasiamies Kokott toteaa, että ”jos riittävä perustelu esitetään vasta asianomaisen pyynnöstä, tällainen viranomaisen itsevalvonta on mahdollista vain lievempänä”. Julkisasiamiehen mukaan ”tämä pätee erityisesti perustelun esittämiseen jälkikäteen oikeudenkäyntimenettelyssä”.

39 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä käytettyä ilmaisua lainatakseni. Ks. tuomio 14.2.1990, Delacre ym. v. komissio (C-350/88, EU:C:1990:71, 15 kohta).

tuomioistuimen on tarkastettava tapauskohtaisesti. Tällaisesta epäedulliseen asemaan saattamisesta voidaan varmasti olettaa olevan kyse silloin, kun hallintoviranomaisen esittämillä täydentävillä perusteluilla muutetaan oikeudellisen toimen olennaista sisältöä ja pakotetaan näin asianosainen mukauttamaan merkittävästi perusteitaan, jotta hän voisi vastata tehokkaasti näihin uusiin perusteluihin. Tällaisen tilanteen välttämiseksi olisi määriteltävä tiukat vaatimukset siitä, missä muodossa ja millä tavalla hallintoviranomainen voi esittää täydentäviä perusteluja unionin tuomioistuimissa. Viimeksi mainittujen on huolehdittava siitä, että asianosainen voi lausua kantansa täydentävistä perusteluista, esimerkiksi lykkäämällä istuntoa tai antamalla asianosaisen jättää asiaa koskeva kirjelmä. Mielestäni siltä ei voida välttyä, että hallintoviranomainen tällaisissa olosuhteissa pääsee yllättämään asianosaisen. Unionin tuomioistuinten on päätettävä kulloisenkin prosessuaalisen tilanteen mukaan, onko täydentävät perustelut hylättävä vai poikkeuksellisesti hyväksyttävä.

96. Ehdottamani lähestymistapa on sovitettavissa yhteen myös sen julkisasiamies Kokottin näkemyksen kanssa, sellaisena kuin se ilmenee hänen ratkaisuehdotuksestaan SPCM ym.[40], jonka mukaan perustelujen puuttumista tai selvää puutteellisuutta ei (periaatteessa) voida korjata sillä, että asianosainen saa toimen perustelut tietoonsa unionin tuomioistuimissa käytävän oikeudenkäyntimenettelyn aikana. Kuten julkisasiamies Kokott totesi, asianosaiselle vastainen päätös on perusteltava niin, että unionin tuomioistuimet voivat tutkia päätöksen laillisuuden ja että päätöksen adressaatti saa tarvittavat tiedot arvioidakseen, onko päätös asianmukainen ja kannattaako käyttää oikeussuojakeinoja. Julkisasiamies Kokott huomautti hyvin perustellusti, että päätöksen perustelut ovat välttämätön edellytys tuomioistuimen suorittamalle toimenpiteen tutkimiselle.[41]

97. En näe edellä esitettyjen näkemysten[42] välillä mitään ristiriitaa, koska niissä lähdetään siitä, että kaikkiin asianosaisille vastaisiin päätöksiin on sisällyttävä perustelut, joista ilmenevät kaikki merkitykselliset tosiseikat ja oikeudelliset seikat, jotta varmistetaan niiden laillisuusvalvonta, ja että perustelujen puutteellisuuden korjaaminen oikeudenkäyntivaiheen aikana on sallittava ainoastaan poikkeuksellisesti. Ainoana ristiriitana on julkisasiamies Fennellyn maininta tietystä erityistilanteesta,[43] joka mielestäni teoriassa voisi muodostaa oikeuskäytännössä tarkoitetun ”poikkeuksellisen tapauksen” edellyttäen, kuten jo selitin,[44] että yksityistä ei saateta epäedulliseen asemaan oikeuksiensa puolustamisessa. Tällaiseen epäedulliseen asemaan joutuminen on tavallisesti poissuljettua, jos hallinnolliseen päätökseen sisältyy ainakin ”perustelujen alku”, jonka avulla yksityinen kykenee ymmärtämään hallintoviranomaisen päättelyn päälinjat ja esittämään niistä näkemyksensä. Mielestäni tämän kysymyksen on oltava lähtökohta sen arvioimisessa, onko unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä käsiteltävässä asiassa sovellettu oikein.

98. Täydellisyyden vuoksi tässä yhteydessä on huomautettava, että unionin tuomioistuin vahvisti tuomiossa Neirinck[45], että tällaisia ”poikkeuksellisia tapauksia” voi tulla esiin ”kilpailuissa, joissa on paljon hakijoita”, kuten asiassa Sergio ym. v. komissio[46], ja ”avoimissa kilpailuissa”, kuten asiassa, jossa annettiin tuomio Kypreos v. neuvosto[47], koska kummassakin tilanteessa on käytännössä mahdotonta esittää kaikille hakijoille hyvissä ajoin riittäviä perusteluja ja koska ne siten poikkeuksellisesti oikeuttavat sen, että hallintoviranomainen toimittaa nämä tiedot, kuten valintalautakuntien pöytäkirjat, vasta unionin tuomioistuimille. Kuten edellä mainittiin,[48] unionin yleinen tuomioistuin arvioi aivan

40 C-558/07, EU:C:2009:142.

41 Julkisasiamies Kokottin ratkaisuehdotus S.P.C.M. ym. (C-558/07, EU:C:2009:142, 61 kohta).

42 Edellä selostetut julkisasiamies Fennellyn ja julkisasiamies Kokottin näkemykset, jotka koskevat sitä, onko perustelujen puuttuminen tai puutteellisuus mahdollista korjata jälkikäteen oikeudenkäyntimenettelyn aikana, samoin kuin oma näkemykseni, joka on tulkittava kannanotoksi unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön kehitykseen.

43 Tilanne, jossa hallinnollisessa päätöksessä on virhe, joka ei kuitenkaan vaikuta kyseisen päätöksen sisältöön. Julkisasiamies Fennellyn mukaan tällaista päätöstä ei voitaisi kumota, jos perusteluja täydennettäisiin muutoksenhakumenettelyn aikana.

44 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 95 kohta.

45 Tuomio 28.2.2008, Neirinck v. komissio (C-17/07 P, EU:C:2008:134, 57 kohta).

46 Tuomio 8.3.1988, Sergio v. komissio (64/86, 71/86, 72/86, 73/86 ja 78/86, EU:C:1988:119, 50 kohta).

47 Tuomio 27.3.1985, Kypreos v. neuvosto (12/84, EU:C:1985:142, 8 kohta).

48 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 70 ja 71 kohta.

oikein valituksenalaisen tuomion 46 ja 47 kohdassa, että komissio ei voinut vedota oikeuskäytäntöön, jonka mukaan kilpailuissa, joissa hakijoita on paljon, valintalautakunta voi ensi vaiheessa perustella valitsematta jättämisen lyhyesti. Tästä seuraa, että kumpikaan näistä kahdesta tilanteesta, joissa perustelujen täydentäminen oikeudenkäyntimenettelyn aikana voidaan poikkeuksellisesti sallia, ei päde nyt käsiteltävään asiaan.

*e) Arviointi unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön soveltamisesta käsiteltävässä asiassa*

99. Valituksenalaisen tuomion tarkastelu osoittaa, että unionin yleinen tuomioistuin sovelsi aivan oikein unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä vahvistettuja periaatteita arvioidessaan, sisältyikö riidanalaiseen päätökseen ”perustelujen alku”. Kuten jo selitin, tämän arvioinnin tuloksesta riippuu, ”puuttuvatko” perustelut vai ovatko ne ”puutteelliset”. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei käsiteltävässä asiassa ollut olemassa tällaista perustelujen alkua ja että näin oli syistä, joita tarkastelin yksityiskohtaisesti jo edellä ja joita ei nähdäkseni voida riitauttaa oikeudellisesti.[49]

100. On kuitenkin kysyttävä, onko unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö esteenä sille, että unionin yleinen tuomioistuin rinnastaa perustelujen ”puutteellisuuden” perustelujen ”puuttumiseen”, jos se katsoo, että perustelut puuttuvat ”lähes täysin”, kuten komissio väittää. Katson aiheelliseksi esittää tästä kysymyksestä joitakin huomautuksia.

101. Vaikka oikeuskäytännössä ei muodollisesti hyväksytäkään kuin nämä kaksi mahdollista tapausta, on muistutettava, että hallinnollisessa käytännössä ja oikeuskäytännössä tunnetaan useita yksityiskohtaisuuden asteita, siltä osin kuin on kyse oikeudellisen toimen perusteluista. Unionin tuomioistuin on implisiittisesti myöntänyt tämän oikeuskäytännössään, koska se on hyväksynyt enemmän tai vähemmän yksityiskohtaisia perusteluja ottaen huomioon oikeudellisen toimen asiayhteyden, sen merkityksen adressaatille ja kaikki asiaa koskevat oikeussäännöt. Tässä yhteydessä perustelujen puutteellisuuden käsitettä on välttämättä tulkittava nyansoidummin, koska siihen kuuluu useita yksityiskohtaisuuden asteita ”lähes kattavista” perusteluista unionin yleisessä tuomioistuimessa esillä olleeseen ”lähes täydelliseen” perustelujen puuttumiseen asti.[50] Koska ei ole olemassa tarkkaa ja luotettavaa menetelmää, jolla oikeudellisen toimen perustelujen yksityiskohtaisuutta voitaisiin mitata, on mielestäni ymmärrettävää, että unionin yleisen tuomioistuimen oli suoritettava vertailu siihen tapaukseen, joka parhaiten vastasi tosiasiallista tilannetta, jotta se saattoi esittää päätelmänsä mahdollisimman yksinkertaisesti ja selvästi.

102. Mielestäni tällainen lähestymistapa kuuluu unionin yleiselle tuomioistuimelle asian tosiseikkojen arvioimisessa annettuun harkintavaltaan, eikä sitä näin ollen tulisi pitää oikeudellisena virheenä. Tällä lähestymistavalla ei suinkaan kyseenalaisteta oikeuskäytännössä vahvistettua perustelutyyppien kahtiajakoa, vaan pikemminkin tarjotaan hyödyllisiä vertailukohtia, joiden avulla asianosaiset kykenevät ymmärtämään perusteet unionin yleisen tuomioistuimen päätökselle kumota riidanalainen päätös siitä syystä, että sen perustelut eivät vastaa oikeuskäytännön vaatimuksia.

103. Siitä komission väitteestä, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin ei noudattanut velvollisuuttaan ottaa huomioon lisätiedot, jotka komissio toimitti muutoksenhakumenettelyn kuluessa ”täydentääkseen” kyseisen hallinnollisen päätöksen perusteluja, on todettava, että komissio jättää jälleen kerran huomiotta unionin tuomioistuinten tehtävän, koska se ilmeisesti vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin korjaa valintalautakunnan ja komission laiminlyönnit, jotka aiheutuivat siitä, että ne jättivät riidanalaisen päätöksen perustelematta ennen kanteen nostamista. Vaikka oikeuskäytännöstä ilmenee, että SEUT 296 artiklan toisen kohdan rikkomista merkitsevä perustelujen puutteellisuus

49 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 62–68 ja 81 kohta.

50 Ks. valituksenalaisen tuomion 38, 51 ja 53 kohta.

kuuluu SEUT 263 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettuihin olennaisten menettelymääräysten rikkomisiin ja että sitä on pidettävä sellaisena perusteena, jonka unionin tuomioistuimet voivat ottaa tai joka niiden jopa on otettava huomioon viran puolesta,[51] tästä ei seuraa, että viimeksi mainitut ovat velvollisia hyväksymään täydentävät perustelut kaikissa olosuhteissa.

104. Huomautan, että unionin yleinen tuomioistuin pani perustellusti merkille, että riidanalaisen päätöksen ja uudelleentarkastelupyyntöön annetun vastauksen perustelut olivat puutteelliset, ja kieltäytyi ottamasta huomioon komission toimittamia lisätietoja, koska tämä aloite oli tehty myöhässä. Vaikka nimittäin oletettaisiin, että perusteluja olisi luonnehdittava pelkästään ”puutteellisiksi” (ilman muita erityisiä luonnehdintoja), ei ole epäilystäkään, että se, että tarkemmat valintaperusteet, joilla oli Di Bernardon hakemukseen edellä esitetty vaikutus,[52] esitettiin unionin yleisessä tuomioistuimessa käydyssä kirjallisessa menettelyssä, teki Di Bernardon puolustautumisen erittäin vaikeaksi, koska hänellä ei ollut mahdollisuutta vastata tehokkaasti.[53] Kuten unionin yleinen tuomioistuin perustellusti totesi, Di Bernardo ei ollut tietoinen syistä, joiden perusteella hänen työkokemuksensa oli todettu riittämättömäksi.[54] Lisäksi vaikuttaa siltä, että Di Bernardolla oli lähtökohtaisesti tilaisuus esittää ainoastaan istunnossa väitteensä perusteluista, joista hän sai tiedon vasta vastinekirjelmän esittämisen jälkeen.

105. Tämä tilanne ei vastannut puolustautumisoikeuksien kunnioittamisen periaatetta, joka on unionin oikeuden perustavanlaatuinen periaate, sillä tämän periaatteen vastaista olisi se, että tuomioistuimen ratkaisua perusteltaisiin tosiseikoilla ja asiakirjoilla, joihin asianosaiset tai yksi niistä ei ole voinut tutustua ja joihin ne eivät näin ollen voineet ottaa kantaa.[55] Asianosaisten prosessuaalisen yhdenvertaisuuden periaate, joka on oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin käsitteen välitön seuraus ja jonka tarkoituksena on turvata oikeudenkäynnin asianosaisten välinen tasapaino takaamalla, että kukin asianosainen voi arvioida ja riitauttaa kunkin tuomioistuimelle toimitetun asiakirjan, merkitsee velvollisuutta tarjota kullekin asianosaiselle kohtuullinen mahdollisuus esittää asiansa, myös todisteensa, sellaisten edellytysten vallitessa, jotka eivät saata tätä vastapuoltaan selvästi epäedullisempaan asemaan.[56]

106. Kun otetaan huomioon edellä kuvattu tilanne ja erityisesti edellä tämän ratkaisuehdotuksen 93–95 kohdassa tekemässäni unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön tarkastelussa esittämäni näkemykset, edellytykset, joilla perusteluja voidaan poikkeuksellisesti täydentää muutoksenhakumenettelyn kuluessa, eivät mielestäni täyty.

107. Oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen olisi nimittäin edellyttänyt sitä, että EPSO esittää riittävät perustelut itse riidanalaisessa päätöksessä ja toimittaa uudelleentarkastelupyyntöön antamassaan vastauksessa tarkempia tietoja valintalautakunnan laatimista täydentävistä valintaperusteista. Koska tämä hallintoviranomainen ei asianmukaisesti täyttänyt velvoitteitaan vaan lykkäsi tämän tehtävän hoitamista oikeudenkäyntivaiheeseen, se teki tyhjäksi sisäisen laillisuusvalvonnan varmistamista koskevan tavoitteen. Tällaisen sisäisen valvonnan avulla se olisi voinut arvioida tilanteen ja vahvistaa, vastasivatko perustelut unionin oikeudessa asetettuja vaatimuksia. Koska riidanalaisessa päätöksessä tehty virhe oli erittäin vakava siitä syystä, että sen perustelut, jotka sentään koskivat Di Bernardolle erityisen tärkeää asiaa, olivat hyvin puutteelliset tai jopa olemattomat, kyseistä päätöstä ei voitu legalisoida täydentämällä perusteluja

51 Ks. vastaavasti tuomio 20.2.1997, komissio v. Daffix (C-166/95 P, EU:C:1997:73, 24 kohta); tuomio 10.7.2008, Bertelsmann ja Sony Corporation of America v. Impala (C-413/06 P, EU:C:2008:392, 174 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ja tuomio 27.9.2012, J v. parlamentti (T-160/10, EU:T:2012:503, 17 kohta).

52 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 66 ja 68 kohta.

53 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 64 kohta.

54 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 63 kohta.

55 Ks. tuomio 12.11.2014, Guardian Industries ja Guardian Europe v. komissio (C-580/12 P, EU:C:2014:2363, 30 kohta) ja määräys 12.7.2016, Pérez Gutiérrez v. komissio (C-604/15 P, ei julkaistu, EU:C:2016:545, 33 kohta).

56 Ks. tuomio 12.11.2014, Guardian Industries ja Guardian Europe v. komissio (C-580/12 P, EU:C:2014:2363, 31 kohta) ja määräys 12.7.2016, Pérez Gutiérrez v. komissio (C-604/15 P, ei julkaistu, EU:C:2016:545, 34 kohta).

muutoksenhakumenettelyn viimeisessä vaiheessa puolustautumisoikeuksia vaarantamatta. Näin ollen on todettava, ettei unionin yleistä tuomioistuinta voida arvostella siitä, että se puuttui tilanteeseen turvatakseen Di Bernardon oikeudet ja muistutti hallintoviranomaista SEUT 263 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettujen olennaisten menettelymääräysten noudattamisesta.

108. Edellä esitetyistä syistä katson, että unionin yleinen tuomioistuin ei tehnyt oikeudellista virhettä, kun se kieltäytyi ottamasta huomioon lisätietoja, jotka komissio toimitti oikeudenkäyntimenettelyn aikana ”täydentääkseen” puutteellisia perusteluja.

*3. Välipäätelmä*

109. Edellä esitetyn perusteella toinen valitusperuste on hylättävä.

## VI Ratkaisuehdotus

110. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin

111. – hylkää valituksen ja

112. – velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.